

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 96 · 12. juni
Sesjonen 2022–2023

Møte mandag den 12. juni 2023 kl. 12

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 96):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i forsvarsloven og folketrygdloven (kontrakt om tjenesteplikt for militære studenter)
(Lovvedtak 94 (2022–2023), jf. Innst. 404 L (2022–2023) og Prop. 101 L (2022–2023))
2. Stortingets vedtak til lov om endringer i etterretningstjenesteloven (domstolskontroll i saker om kildevern og ved speiling av kommunikasjonsstrømmer mv.)
(Lovvedtak 95 (2022–2023), jf. Innst. 402 L (2022–2023) og Prop. 92 L (2022–2023))
3. Stortingets vedtak til lov om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgloven)
(Lovvedtak 96 (2022–2023), jf. Innst. 431 L (2022–2023) og Prop. 45 L (2022–2023))
4. Stortingets vedtak til lov om endringer i forbrukerkjøpsloven mv. (gjennomføring av nytt forbrukerkjøpsdirektiv i norsk rett)
(Lovvedtak 97 (2022–2023), jf. Innst. 435 L (2022–2023) og Prop. 49 LS (2022–2023))
5. Stortingets vedtak til lov om endringer i utenrikstjenesteloven mv. (rekruttering og forflytning i utenrikstjenesten og kjønnsnøytrale titler)
(Lovvedtak 98 (2022–2023), jf. Innst. 396 L (2022–2023) og Prop. 71 L (2022–2023))
6. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om Overenskomst om internasjonal jernbanetraffikk (COTIF-lova)
(Lovvedtak 99 (2022–2023), jf. Innst. 414 L (2022–2023) og Prop. 70 LS (2022–2023))
7. Stortingets vedtak til lov om endringer i taubaneloven og tivoliloven (undersøking av ulykker og hendinger)
(Lovvedtak 100 (2022–2023), jf. Innst. 416 L (2022–2023) og Prop. 74 L (2022–2023))
8. Stortingets vedtak til lov om endring i petroleumsskatteloven
(Lovvedtak 101 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))
9. Stortingets vedtak til lov om endringer i forskotteringsloven
(Lovvedtak 102 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))
10. Stortingets vedtak til lov om endringer i skatteloven
(Lovvedtak 103 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))
11. Stortingets vedtak til lov om endringer i skattebetalingsloven
(Lovvedtak 104 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))
12. Stortingets vedtak til lov om oppheving av lov 15. desember 2006 nr. 85 om endringer i lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav
(Lovvedtak 105 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))
13. Stortingets vedtak til lov om endringer i merverdiavgiftsloven
(Lovvedtak 106 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))
14. Stortingets vedtak til lov om endring i folkeregisterloven
(Lovvedtak 107 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))
15. Stortingets vedtak til lov om endringer i vareførselsloven
(Lovvedtak 108 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))
16. Stortingets vedtak til lov om endringer i tollavgiftsloven
(Lovvedtak 109 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))
17. Stortingets vedtak til lov om omsetning av bøker (bokloven)
(Lovvedtak 110 (2022–2023), jf. Innst. 461 L (2022–2023) og Prop. 82 L (2022–2023))
18. Stortingets vedtak til lov om endringer i kulturrådsloven (tydeliggjøring av skillet mellom ulike oppgaver)
(Lovvedtak 111 (2022–2023), jf. Innst. 422 L (2022–2023) og Prop. 106 L (2022–2023))
19. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om offentlige anskaffelser (forskriftshjemler om arbeidslivskriminalitet)
(Lovvedtak 112 (2022–2023), jf. Innst. 479 L (2022–2023) og Prop. 114 L (2022–2023))
20. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om infrastruktur for alternativt drivstoff (betalingsløsning for lading av elbil)
(Lovvedtak 113 (2022–2023), jf. Innst. 480 L (2022–2023) og Prop. 115 L (2022–2023))
21. Stortingets vedtak til lov om endringer i straffegjennomføringsloven (forskriftshjemmel om straffegjennomføring ved utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom)
(Lovvedtak 114 (2022–2023), jf. Innst. 425 L (2022–2023) og Prop. 84 L (2022–2023))
22. Stortingets vedtak til lov om endringer i arveloven mv. (ansvaret for arvelaterens forpliktelser)
(Lovvedtak 115 (2022–2023), jf. Innst. 407 L (2022–2023) og Prop. 86 L (2022–2023))

23. Stortingets vedtak til lov om endringer i sikkerhetsloven (eierskapskontroll og lovens virkeområde) (Lovvedtak 116 (2022–2023), jf. Innst. 408 L (2022–2023) og Prop. 95 L (2022–2023))
24. Stortingets vedtak til lov om endringer i våpenlova (unntak fra taushetsplikten) (Lovvedtak 117 (2022–2023), jf. Innst. 409 L (2022–2023) og Prop. 99 LS (2022–2023))
25. Stortingets vedtak til lov om endringer i universitets- og høyskoleloven (egenbetaling for studenter fra land utenfor EØS og Sveits) (Lovvedtak 118 (2022–2023), jf. Innst. 378 L (2022–2023) og Prop. 68 L (2022–2023))
26. Stortingets vedtak til lov om endringer i midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømavgifter (timesbasert stønadsberegning mv.) (Lovvedtak 119 (2022–2023), jf. Innst. 486 L (2022–2023) og Prop. 116 L (2022–2023))
27. Stortingets vedtak til lov om endringer i energiloven og plan- og bygningsloven (vindkraft på land) (Lovvedtak 120 (2022–2023), jf. Innst. 483 L (2022–2023) og Prop. 111 L (2022–2023))
28. Innstilling fra finanskomiteen om Statens pensjonsfond 2023 (Innst. 364 S (2022–2023), jf. Meld. St. 17 (2022–2023))
29. Innstilling fra finanskomiteen om Finansmarkedsmeldingen 2023 (Innst. 478 S (2022–2023), jf. Meld. St. 18 (2022–2023))
30. Innstilling fra finanskomiteen om Rapport til Stortinget fra Norges Banks representantskap for 2022 (Innst. 365 S (2022–2023), jf. Dokument 9 (2022–2023))
31. Innstilling fra finanskomiteen om Statsrekneskapen 2022 (Innst. 477 S (2022–2023), jf. Meld. St. 3 (2022–2023))
32. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2023 under Landbruks- og matdepartementet (Reindriftsavtalen 2023/2024) (Innst. 485 S (2022–2023), jf. Prop. 108 S (2022–2023))
33. Referat

Presidenten [12:00:18]: Presidenten vil orientere om at ventilasjonsanlegget i salen ikke er på i dag av hensyn til den luften som er rundt oss. Det har brent i en bygård ikke langt herfra i går kveld og i natt, og det gir utslag på følere og alarmer, så vi har valgt å holde anlegget av inntil videre.

Det kan bety at det blir litt varmt etter hvert, så dere får kle dere deretter, men fortsatt være anstendige.

Representantene Anja Ninadotter *Abusland* og Erlend *Wiborg*, som har vært permitterte, har igjen tatt sete.

Følgende vararepresentanter tar nå sete:
Fra Hedmark: Yngve *Sætre*
Fra Sogn og Fjordane: Marie-Helene H. *Brandsdal*

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum overbrakte 2 kgl. proposisjoner. (se under Referat)

Presidenten [12:01:49]: Sakene nr. 1–27 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 1 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i forsvarsloven og folketrygdloven (kontrakt om tjenesteplikt for militære studenter) (Lovvedtak 94 (2022–2023), jf. Innst. 404 L (2022–2023) og Prop. 101 L (2022–2023))

Sak nr. 2 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i etterretningstjenesteloven (domstolskontroll i saker om kildevern og ved speiling av kommunikasjonsstrømmer mv.) (Lovvedtak 95 (2022–2023), jf. Innst. 402 L (2022–2023) og Prop. 92 L (2022–2023))

Sak nr. 3 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgloven) (Lovvedtak 96 (2022–2023), jf. Innst. 431 L (2022–2023) og Prop. 45 L (2022–2023))

Sak nr. 4 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i forbrukerkjøpsloven mv. (gjennomføring av nytt forbrukerkjøpsdirektiv i norsk rett) (Lovvedtak 97 (2022–2023), jf. Innst. 435 L (2022–2023) og Prop. 49 LS (2022–2023))

Sak nr. 5 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i utenriksstjenesteloven mv. (rekruttering og forflytning i utenriksstjenesten og kjønnsnøytrale titler) (Lovvedtak 98 (2022–2023), jf. Innst. 396 L (2022–2023) og Prop. 71 L (2022–2023))

Sak nr. 6 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om Overenskomst om internasjonal jernbanetrafikk (COTIF-lova) (Lovvedtak 99 (2022–2023), jf. Innst. 414 L (2022–2023) og Prop. 70 LS (2022–2023))

Sak nr. 7 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i taubaneloven og tivoli-loven (undersøking av ulykker og hendinger) (Lovvedtak 100 (2022–2023), jf. Innst. 416 L (2022–2023) og Prop. 74 L (2022–2023))

Sak nr. 8 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endring i petroleumsskatteloven (Lovvedtak 101 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))

Sak nr. 9 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i forskotteringsloven (Lovvedtak 102 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))

Sak nr. 10 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i skatteloven (Lovvedtak 103 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))

Sak nr. 11 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i skattebetalingsloven (Lovvedtak 104 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))

Sak nr. 12 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om oppheving av lov 15. desember 2006 nr. 85 om endringer i lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (Lovvedtak 105 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))

Sak nr. 13 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i merverdiavgiftsloven (Lovvedtak 106 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))

Sak nr. 14 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endring i folkeregisterloven (Lovvedtak 107 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))

Sak nr. 15 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i vareførselsloven (Lovvedtak 108 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))

Sak nr. 16 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i tollavgiftsloven (Lovvedtak 109 (2022–2023), jf. Innst. 482 L (2022–2023) og Prop. 117 LS (2022–2023))

Sak nr. 17 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om omsetning av bøker (bokloven) (Lovvedtak 110 (2022–2023), jf. Innst. 461 L (2022–2023) og Prop. 82 L (2022–2023))

Sak nr. 18 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i kulturrådsloven (tydeliggjøring av skillet mellom ulike oppgaver) (Lovvedtak 111 (2022–2023), jf. Innst. 422 L (2022–2023) og Prop. 106 L (2022–2023))

Sak nr. 19 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om offentlige anskaffelser (forskriftshjemler om arbeidslivskriminalitet) (Lovvedtak 112 (2022–2023), jf. Innst. 479 L (2022–2023) og Prop. 114 L (2022–2023))

Sak nr. 20 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om infrastruktur for alternativt drivstoff (betalingsløsning for lading av elbil) (Lovvedtak 113 (2022–2023), jf. Innst. 480 L (2022–2023) og Prop. 115 L (2022–2023))

Sak nr. 21 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i straffegjennomføringsloven (forskriftshjemmel om straffegjennomføring ved utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom) (Lovvedtak 114 (2022–2023), jf. Innst. 425 L (2022–2023) og Prop. 84 L (2022–2023))

Sak nr. 22 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i arveloven mv. (ansvaret for arvelaterens forpliktelser) (Lovvedtak 115 (2022–2023), jf. Innst. 407 L (2022–2023) og Prop. 86 L (2022–2023))

Sak nr. 23 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i sikkerhetsloven (eierskapskontroll og lovens virkeområde) (Lovvedtak 116 (2022–2023), jf. Innst. 408 L (2022–2023) og Prop. 95 L (2022–2023))

Sak nr. 24 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i våpenlova (unntak fra taushetsplikten) (Lovvedtak 117 (2022–2023), jf. Innst. 409 L (2022–2023) og Prop. 99 LS (2022–2023))

Sak nr. 25 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i universitets- og høyskoleloven (egenbetaling for studenter fra land utenfor EØS og Sveits) (Lovvedtak 118 (2022–2023), jf. Innst. 378 L (2022–2023) og Prop. 68 L (2022–2023))

Sak nr. 26 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømavgifter (timesbasert stønadsberegning mv.) (Lovvedtak 119 (2022–2023), jf. Innst. 486 L (2022–2023) og Prop. 116 L (2022–2023))

Sak nr. 27 [12:01:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i energiloven og plan- og bygningsloven (vindkraft på land) (Lovvedtak 120 (2022–2023), jf. Innst. 483 L (2022–2023) og Prop. 111 L (2022–2023))

Presidenten [12:02:00]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 28 [12:02:06]

Innstilling fra finanskomiteen om Statens pensjonsfond 2023 (Innst. 364 S (2022–2023), jf. Meld. St. 17 (2022–2023))

Presidenten [12:02:18]: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til

hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen. De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mahmoud Farahmand (H) [12:02:52] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for godt samarbeid og god dialog underveis i arbeidet med årets fondsmelding.

Jeg vil påstå at dialogen og samarbeidet vi har rundt de årlige fondsmeldingene, er selve beviset på den felles bevisstheten som finnes i denne salen rundt fondets viktighet for Norge og nordmenn i dag og for fremtidige generasjoner.

Årets fondsmelding preges av usikkerheten og svingningene som finnes i markedene, noe som også resulterte i et lavere resultat for fondet ved utgangen av fjoråret. Fondets suksessfaktor har vært indeksnær forvaltning, diversifisering, utnyttelse av stordriftsfordeler og langsiktighet. Disse elementene har over tid gitt god avkastning med stabile og forutsigbare rammebetingelser, hvor endringer i forvaltningen har vært godt utredet og bredt forankret.

Det er viktig å påpeke at både SPU, Statens pensjonsfond utland, og SPN, Statens pensjonsfond Norge over tid har hatt noe bedre avkastning enn referanseindeksene de måles mot. Her må det også påpekes at fondene tar ansvarlig forvaltning på største alvor og bruker sine posisjoner aktivt for å påvirke beslutninger i de selskaper hvor man har eierandeler.

I slutten av 2022 kom Sverdrup-utvalgets analyse av globale utviklingstrekk og de konsekvensene disse kan få for forvaltningen av SPU. I NOU-en anbefales det at departementet etablerer et opplegg for jevnlig gjennomgang av investeringsstrategien, og at Norges Banks arbeid med beredskap og geopolitisk risiko tillegges tilstrekkelig vekt i tiden framover.

I NOU-en drøftes det også investeringer i unoterte aksjer. Det tas ikke stilling til om fondet bør endre andelen investeringer i unoterte aktiva, men det gjennomgås ulike hensyn i saken. Spørsmålet om unoterte aksjer ble grundig vurdert i 2018. Her mener komiteen at departementet i sin vurdering av økte investeringer i unoterte aksjer bør legge betydelig vekt på og vurdere utfordringer knyttet til åpenhet og ikke minst ikke-finansiell risiko, altså omdømmerisiko.

Avslutningsvis må jeg si noen ord om statlig forvaltningsmiljø i Tromsø, som regjeringen har tatt til orde for. Arbeidsutvalget som ble nedsatt, har anbefalt primært at et slikt miljø legges til Nærings- og fiskeridepar-

tementet, og en modell hvor det opprettes en formuesmasse som i størst mulig grad og først og fremst skal investeres i unoterte aktivklasser. I en slik modell kan forvalter, avhengig av investeringsunivers, etableres som en nyopprettet enhet, eller som en del av eller underlagt en enhet som allerede eksisterer. Det finnes flere slike enheter i Nærings- og fiskeridepartementet. Vi har Investinor, Argentum eller Nysnø, for å nevne noen.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg håper den felles enigheten vi har i denne salen om at fondene våre ikke skal være politiske verktøy, bevares videre og ivaretas.

Frode Jacobsen (A) [12:06:09]: Den 30. mai 1996 satte daværende finansminister Sigbjørn Johnsen inn det første innskuddet i det som på folkemunne i dag omtales som oljefondet. Da hadde kloke politikere og våre forgjengere her på Stortinget allerede i juni 1990 vedtatt den første loven om Statens petroleumsfond.

Når vi i dag diskuterer hvordan det gikk med våre pensjonsfond i fjor, er det naturlig å si takk til dem som gikk foran, som gjorde kloke vedtak, og som har forvaltet våre enorme oljeinntekter på en måte som er i tråd med loven. I § 1 står det:

«Sparingen i Statens pensjonsfond skal støtte opp under finansieringen av folketrygdens pensjonsutgifter. Sparingen skal ivareta langsiktige hensyn ved anvendelse av statens petroleumsinntekter slik at petroleumsformuen kommer både dagens og fremtidige generasjoner til gode.»

I § 2 står det:

«Målet med investeringene i Statens pensjonsfond skal være å oppnå høyest mulig avkastning med en akseptabel risiko. Innenfor denne rammen skal fondet forvaltes ansvarlig.»

Så vi har et godt rammeverk for hvordan vi håndterer og forvalter våre inntekter og vår store formue fra olje og gass. Vi som sitter på Stortinget i dag, bør være like kloke i vår forvaltning som våre forgjengere har vært, og ting tyder på at dette storting klarer det.

Vi lever i en tid preget av stor usikkerhet. Økte renter, økte priser, fall i kronekurs og internasjonal uro preger også utviklingen i våre pensjonsfond. Store inntekter fra olje og gass kombinert med en svak krone har gjort at verdien av Statens pensjonsfond utland har økt, selv om markedsfall har gjort at fondets reelle verdi har gått ned. Selv om våre pensjonsfond ikke er et politisk virkemiddel, er forvaltningen av våre fond ansvarlig og langsiktig. Sånn må det være.

Derfor har vi etiske retningslinjer som fondene styres etter. Ved utgangen av fjoråret var 163 selskaper utelukket fra Statens pensjonsfond utland. I 2022 kom 13 nye selskaper inn på listen over selskaper vi ikke investerer i. 22 selskaper er under observasjon. Når våre pen-

sjonsfond forvaltes ansvarlig, betyr det at alle investeringer skal være bærekraftige, både i økonomisk, i miljømessig og i samfunnsmessig forstand.

I fjor høst var finanskomiteen på besøk hos NBIM i New York. Det var betryggende både å se og høre at fondet bruker sine eierposisjoner aktivt i sitt arbeid med ansvarlig forvaltning. Fondets forventningsdokumenter til selskapene bærer bud om at fondet er en ansvarlig eier som stiller krav når det gjelder både menneskerettigheter, klima, antikorrupsjon og arbeidstakers rettigheter, for å nevne noen temaer.

I fjor høst la Sverdrup-utvalget fram sin NOU med tittelen Fondet i en brytningstid. Det er en god utredning som vil danne et viktig grunnlag for det videre arbeidet med forvaltningen av Statens pensjonsfond utland.

I vurderingen av framtidig investeringsstrategi er det helt naturlig at hensynet til beredskap og geopolitisk risiko får en betydelig plass. Sånn sørger vi også for en ansvarlig forvaltning av våre framtidige pensjonsutgifter.

Per Martin Sandtrøen (Sp) [12:09:26]: Jeg husker presentasjonen som ble holdt for finanskomiteen av oljefondets leder i fjor høst. Der sto det på første side at vårt mål er å oppnå høyest mulig avkastning på vegne av det norske folk, og det ble presisert at det bl.a. skulle gjøres gjennom klare kriterier for ansvarlig forvaltning.

Det er ikke noen tvil om hvor mye det betyr for Norge at våre historiske og nåværende inntekter fra norsk olje og gass blir forvaltet på en god måte. I regjeringens framlegg til revidert nasjonalbudsjett blir det anslått at den samlede oljepengebruken er 372,6 mrd. kr dette året. Hva betyr egentlig det? Jo, for den summen får vi finansiert hele forsvaret vårt, alle utgiftene til politiet og påtalemyndigheten, hele barnetrygden, all støtte til jordbruket, alle utgifter til barnevernet, all drift, vedlikehold og utbygging av jernbane, vei og luftfart, og alle universiteter og høyskoler i landet. Vi skal uten tvil være stolte over hva vi har fått til i Norge, og måten vi har forvaltet inntektene fra norsk olje og gass på.

Regjeringen varslet i fondsmeldingen i fjor at de hadde mål om å opprette en egen enhet for statlig kapitalforvaltning i Tromsø. Regjeringen er tydelig på at formålet med etableringen av den nye enheten er å styrke statens tilstedeværelse og bygge sterke kapitalforvaltningsmiljøer i nord. Vi har lang og stolt tradisjon i Norge for aktive grep for å styrke vår nordligste landsdel. Det har ikke bare vært til fordel for Nord-Norge; det har vært til fordel for hele Norge.

Mye av distriktpolitikken er inspirert av aktive politiske grep som er tatt for Nord-Norge. Gjenreisingsplanen for Finnmark inspirerte til Nord-Norge-planen, som igjen

bidro til å legge grunnlag for et bredere sett av distriktpolitiske tiltak, som bl.a. Distriktenes Utbyggingsfond. Et annet konkret eksempel er etableringen av Universitetet i Tromsø. Det er vel ingen i dag som tør å argumentere med at etableringen av Universitetet i Tromsø har vært til skade for Nord-Norge eller Tromsø – tvert imot.

Finansministeren gjorde det klart under framleggningen av meldingen at ambisjonen er å kunne starte opp i løpet av 2024. Et flertall har i innstillingen understreket at det er viktig med rask framdrift i etableringen av enheten. På samme måte ønsker flertallet at den nye enheten som nå skal etableres i Tromsø, skal være en viktig institusjon og bidra til både arbeidsplasser og positive ringvirkninger for Tromsø og hele Nord-Norge i mange, mange år framover.

Roy Steffensen (FrP) [12:12:39]: Oljefondet var på 4 714 mrd. kr på min første dag på Stortinget. I dag er det på 15 100 mrd. kr. Jeg skal ikke ta hele æren for den eventyrlige veksten, men jeg vil i hvert fall benytte anledningen til å påpeke at spådommene var at hvis Fremskrittspartiet fikk en hånd på rattet, så ville fondet tømmes. Nå har vi hatt en hånd på rattet i åtte år, så vi kan slå fast at det var en gal spådom.

De siste årene har vi ikke hatt en hånd direkte på rattet, men vi er allikevel en del av et bredt flertall i denne sal som har stått sammen om å utforme en strategi for fondet, som har tjent oss godt. Fondet skal ikke være et politisk virkemiddel. Det skal gi høyest mulig avkastning med en akseptabel risiko, ikke bare for vår generasjon, men også for kommende generasjoner, for dem som er unge i dag, og deres barn og barnebarn. Avkastningen av fondet skal bidra til at vi har et godt velferds-samfunn med barnehager, skoler, eldreomsorg og alt som følger med, til glede også for dem som kommer etter oss, men det som sørger for at vi får nødvendig avkastning, er at vi overlater til fondet selv å gjøre investeringer. Komiteens innstilling viser at det fortsatt er bred støtte til strategien og rammeverket for fondet, og det er jeg veldig glad for. Advarselen om at fondet ikke må brukes som et politisk virkemiddel, trekkes også fram av utvalget i NOU-en Fondet i en brytningstid, hvor det påpekes at det må vises varsomhet, og at Norge har andre kanaler som er mer egnet til å fremme norske politiske interesser i utlandet. Å benytte fondet som et politisk virkemiddel kan komplisere både utenrikspolitikken og forvaltningen av fondet, med stor sannsynlighet for at begge områdene svekkes.

Ellers vil jeg nok en gang trekke fram at Fremskrittspartiet mener det haster med å komme med en avklaring om hva som skal skje med Folketrygdfondet framover. Fondet har for flere år siden varslet om at det står i fare for å bli en for stor eier på Oslo Børs, og av hensyn til

fondet selv og forvaltningen av det bør en løsning så raskt som mulig komme på plass.

Avslutningsvis vil jeg nevne at det alltid kommer ønsker om at Norge skal trekke seg ut av forskjellige selskaper. Selv om det kan være politisk korrekt å gjøre, kan det også være dyrt. Eksempelvis solgte Norge seg ut av Lockheed Martin i 2005, men valgte likevel å handle med dem og bestille kampfly av dem. Hadde Norge beholdt eierandelen, ville avkastningen i disse årene alene ha betalt for samtlige fly. I stedet sendes regningen til skattebetalerne. Men vi har i det minste etikk og er politisk korrekte.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:15:46]: Statens pensjonsfond utland er ikke et politisk virkemiddel, men utviklingen i samfunnet både nasjonalt og globalt legger noen viktige premisser for de rammene som fondet opererer innenfor. Statens pensjonsfond utland skal forvaltes i et langsiktig perspektiv. Klima og bærekraft legger stadig klarere føringer for utviklingen i de fleste bransjer og selskaper, og dette har stor betydning for oljefondets investeringer framover.

Avkastningen på sikt avhenger av en bærekraftig utvikling og velfungerende markeder. Det er lite inntjening å hente i en verden som står på randen av klimakollaps. Ekspertgruppen for klimarisiko ga i 2021 en tilråding som slo fast at oljefondet er tjent med å bidra til at målene i Parisavtalen nås, og at overgangen til et nullutslippssamfunn skjer på en ordnet måte.

I dag har oljefondet et netto null-mål for selskapene i sin portefølje, men ikke for porteføljen som helhet. Dermed er oljefondet avskåret fra å delta i Net-Zero Asset Owner Alliance sammen med 65 andre institusjonelle investorer. Et netto null-mål for selskapene framfor fra porteføljen som helhet legger begrensninger på handlingsrommet som Norges Bank har til å følge en investeringsstrategi som er i henhold til netto null-mål og Parisavtalen.

Norges Bank Investment Management, NBIM, sin rapport om ansvarlig forvaltning for 2022 viser at selskapene som fondet er investert i i dag, bidrar til en framtidig global temperaturstigning på 2,4 grader celsius – langt unna det som er ambisjonsnivået i Parisavtalen. Dermed kan man slå fast at oljefondet ikke er i front nå som en ledende investor på bærekraftig og ansvarlig forvaltning, noe som har vært intensjonen fra stortingsflertallet gjennom flere år.

SV fremmer i dag flere ulike forslag som vil bidra til at oljefondet skal kunne ligge i front, fordi vi vet at mange andre investorer, både nasjonale og internasjonale, ser hen til det investeringsregimet, til det etiske regelverket og til de rammene som ligger for oljefondet. Derfor bør vi ta mål av oss til å ligge i front, fordi vi vet at det gir

best avkastning på sikt, og fordi vi faktisk mener at folkets og nasjonens sparepenger bør investeres i noe vi kan stå inne for også etisk og moralsk framover. Det har Stortingets flertall stilt seg bak gjennom flere år, og det har, som sagt, tjent oss godt.

Med det tar jeg opp forslagene SV har sammen med andre.

Presidenten [12:18:48]: Representanten Kari Elisabeth Kaski har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:19:07]: Dette er en årlig melding og en årlig debatt. Faren min sier at jeg har en tendens til å gjenta meg selv, så jeg skal prøve ikke å si akkurat det samme som jeg sa i fjor.

Vi er med på ni mindretallsforslag i innstillingen, og jeg tenkte jeg skulle si noe om to av dem.

Det første omhandler folkerettsbrudd. Oljefondet står fortsatt med investeringer i selskaper som er aktivt involvert i den folkerettsstridige okkupasjonen av Palestina. Norsk Folkehjelp og LO er blant organisasjonene som står bak en rapport som heter Don't Buy Into Occupation, der de går gjennom 50 selskaper som er involvert i ulovlige bosettinger i Palestina. Selskapene står også på FNs liste over bedrifter som organisasjonen mener kan bidra til brudd på menneskerettighetene.

Oljefondet har investert nesten 14 mill. dollar i disse selskapene som blir omtalt i rapporten, bl.a. banker som er med på å finansiere bygging av de ulovlige bosettingene på Vestbredden. Norsk politikk er at denne bosettingen er ulovlig og skal stanses, og da mener jeg og Rødt at det er selvmotsigende at vårt statlige fond skal investere på en måte som støtter opp under en ulovlig okkupasjon og også tjener penger på det.

Rødt mener at staten Norge ikke skal profittere på undertrykkelse av palestinerne, og vi mener at oljefondet bør gi klar beskjed om at disse selskapene må slutte å bidra til utbygging og drift av ulovlige bosettinger på okkupert jord. Hvis selskapene ikke følger opp kravet, må oljefondet snarest komme seg ut. Det skal ikke være akseptabelt å drive business som undergraver folkeretten i et okkupert Palestina, selv om det er en liten del av bedriftens virksomhet. Det er åpenbart at kriteriene man har i dag for utelukkelse av selskaper, må strammes inn når det gjelder brudd på folkeretten.

Det andre forslaget omhandler kjernevåpen. Oljefondet har klare retningslinjer om at man ikke skal investere i produksjon av atomvåpen. Det er veldig bra, men vi har fått mange innspill om at dagens regelverk og praksis ikke er strenge nok, og at selskaper som produserer raketter og andre leveringsplattformer til kjernevåpen, ikke blir utestengt fra fondet i dag. Når det eneste formålet med det produktet man produserer, er at det skal bidra til og bli en del av kjernevåpen og sørge for at

de kan avfyres, mener vi at oljefondet bør ut av bedriftene som produserer det.

For å legge grunnlaget for en sann debatt foreslår vi at det foretas en gjennomgang av dagens regelverk og praksisen på dette området, og at den gjennomgangen legges fram for Stortinget i neste oljefondsmelding neste vår.

Sveinung Rotevatn (V) [12:21:58]: Takk til saksordfører og komiteen for ei ryddig behandling av ei årsviss, men ikkje desto mindre viktig stortingsmelding.

Statens pensjonsfond utland er ein stor suksess. Det skuldast at vi som sit her i salen, og dei som i skiftande regjeringar har jobba med dette, har hatt eit felles mål, og at når det er gjort endringar i forvaltinga, har dei vore godt greidd ut, og dei har vore breitt politisk forankra. Langsiktigheit, diversifisering, indeksnær forvalting – alt dette er viktige stikkord når det gjeld suksessen som Statens pensjonsfond utland har vorte. Det har i tillegg vorte veldig stort, og det byr på nokre ytterlegare utfordringar, kva gjeld både forvaltinga og heile bruken av pengane. Det har vi diskutert i denne salen fleire gonger.

Det er klart at når andelen av dette fondet som er aksjar, vert større og større, og tilførselen av verdiar i stadig større grad nettopp vert utbytte og i mindre grad vert olje- og gassinntekter, opnar det for nokre store svingingar som vil gje betydelege utfordringar, både for norske statsfinansar for og handlingsregelen i åra framover – men det er i og for seg ein litt annan debatt.

Når det gjeld saka som ligg føre, sluttar Venstre seg i all hovudsak til dei merknadene som fleirtalet står bak, og så er det nokre ting der vi meiner det er nødvendig å gå lenger. Det viktigaste området er klima og berekraft. Det er fordi sjølv om Statens pensjonsfond utland er vorte mykje betre på dette dei siste åra, og sjølv om eg ikkje tviler på engasjementet til mange av dei som jobbar med dette, er det likevel eit faktum at dei referanseindeksane ein baserer seg på, ikkje tar høgd for at vi skal nå 1,5-gradersmålet til Parisavtalen. Det er ei utfordring som gjer at måla fondet set seg, rett og slett vert vanskelege å nå.

Det gjer også, som representanten Kaski sa tidlegare, at fondet heller ikkje kan gå så langt eller vere tilslutta dei alliansane som store pensjonsfond i våre naboland er – og dei er heller ikkje små; dei er betydelege – fordi vi ikkje ser netto null over heile porteføljen, men jobbar for det i kvart enkelt selskap. Der står Venstre inne i både merknader og forslag som ber Finansdepartementet om å gå vidare i den retninga. Svaret frå NBIM er at det ikkje er utvikla tilstrekkelege, gode, klimarisikojusterte referanseindeksar enno. Det kan vel vere, men då må ein kome i gang med nettopp det arbeidet, og ikkje sitje og vente på at det skal skje. Her har Noreg betydeleg kompetanse, og det finst også anna kompetanse å trekke på.

Det vil vere viktig, nettopp fordi fondet i veldig mange samanhengar vert sett på som eit «best practice»-fond som folk ser til, og som set nokre viktige standardar. Å nå 1,5-gradersmålet i Parisavtalen bør definitivt vere ein slik viktig standard.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [12:25:25]: Akkurat nå, eller i hvert fall for et bitte lite øyeblikk siden, var Statens pensjonsfond utland på svimlende 15 100 mrd. kr. Fondet har vi etablert for at framtidens generasjoner skal få sin del av avkastningen på oljen, og pengene investeres i utlandet for å unngå press i norsk økonomi. For at framtidens generasjoner skal kunne nyte godt av avkastningen på fondet, er det lagt strenge restriksjoner på bruken av det. Varig verdiskaping er et viktig prinsipp.

I en tid som den vi nå er inne i, med stor risiko for raske og store klimaendringer, er det ikke lenger gitt at fondets mandat er det som sikrer verken hensynet til varig verdiskaping, eller at det skal komme framtidens generasjoner til gode. Investeringer i selskap som bidrar til klimaproblemet, vil ikke bare bidra til en framtid som vil bli vanskelig for mange, men det vil også over tid kunne føre til en redusert avkastning av oljeformuen sammenlignet med om fondets investeringsmidler hadde bidratt til å redusere klimabelastende produksjon.

Mot dette bakteppet fremmer jeg, sammen med andre, forslag om netto nullutslipp i hele investeringsporteføljen innen 2050, og ikke bare i enkeltelskap. Dette vil muliggjøre samarbeidet med Net-Zero Asset Owner Alliance, hvor pensjonsfond i Tyskland, Sverige, Danmark og Frankrike bl.a. er medlemmer. Det vil igjen kunne bidra til at SPU's investeringsportefølge faktisk er i overensstemmelse med Parisavtalen, hvilket den ikke er i dag. Til sammenligning har KLP, DNB og Storebrand allerede besluttet at deres portefølge skal baseres på dette prinsippet.

Det første forslaget som Miljøpartiet De Grønne fremmet i Stortinget, var at SPU skulle trekkes ut av kull. Det ble det gjennomslag for noen år senere, men fremdeles har fondet nærmere 90 mrd. kr investert i kull og er Europas største institusjonelle kullinvestor, og nesten halvparten er plassert i selskap som har planer om å utvide kullvirksomheten. Dette er helt uakseptabelt. Fondets svar er at de følger reglene, og derfor fremmer vi forslag om å stramme inn reglene.

Videre er det viktig at det startes opp et arbeid med utvikling av en klimarisikojustert referanseindeks. På den måten vil SPU styre investeringene sine inn i mer bærekraftige virksomheter. Derfor fremmer vi også forslag om dette.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [12:28:03]: Først er det naturlig å takke de politikere og embetsfolkene som på slutten av 1960-tallet og starten av 1970-tallet la

grunnlaget for at vi har fått så store inntekter til fellesskapet, og å takke for at bredden av partier på Stortinget når man har hatt ulike runder tidligere, har tatt den typen skattegrep som man gjorde i 1975, mens andre partier stemte imot. Heldigvis har vi hatt en bred enighet om at de store inntektene som olje- og gassressurserne gir, skal komme fellesskapet til gode. Det er kjernepunktet.

Statens pensjonsfond er et generasjonsfond, for vi kan ikke bruke opp alle de pengene nå. Så enkelt er det. Når man leser fondsmeldingen, ser man også at forvaltningen av midlene har skapt en stor meravkastning. De som har hatt ansvaret for forvaltningen, har også gjort en god jobb, og som Lan Marie Nguyen Berg sa: I dag – ifølge den litt populariserte utgaven på nettet – er det snakk om i overkant av 15 000 mrd. kr, så det er helt enorme verdier.

Videre er det en fin tradisjon, slik det er også nå, at man i Finanskomiteen slutter opp om hovedlinjene i forvaltningen. Vi har jevnlig ulike utvalg for å vurdere hvordan man skal forvalte Statens pensjonsfond, og nå har vi hatt Sverdrup-utvalget, med bakgrunn i den tiden vi nå er inne i. Litt enkelt oppsummert har de anbefalt at en skal gå videre etter de hovedlinjene som har ligget til forvaltningen av Statens pensjonsfond utland. Det er bra, men man bør hele tiden ha dette til jevnlig vurdering, nettopp fordi det er så enorme verdier.

I tillegg til Statens pensjonsfond utland: I den samme perioden som man la grunnlaget for denne fantastiske oljeformuen, bestemte man seg i 1967 for også å ha Folketrygdfondet. Også der har det vært veldig god forvaltning, og jeg merker meg selvfølgelig igjen den utålmodigheten fra komiteen når det gjelder hvor man skal investere, og hvor tung aktør Statens pensjonsfond Norge skal være på Oslo Børs. Den problemstillingen må vi imidlertid også unne oss å hygge oss over – altså den problemstillingen at Statens pensjonsfond Norge forvalter pengene sine på en god måte som gjør at de har blitt en tung aktør på Oslo Børs, og at man skal vurdere hvordan man skal forvalte det videre.

Jeg har også merket meg av saksordføreren at det fortsatt er litt ulikt syn på en ny enhet for statlig kapitalforvaltning i Tromsø – sånn er det i politiske debatter – men regjeringen og stortingsflertallet mener at det er et framtidsrettet og godt grep, som selvfølgelig også skal gjøres ut fra markedsmessige vilkår.

Avslutningsvis: Når fondet er så stort – og representanten Per Martin Sandtrøen ramset opp hvor mye av statsbudsjettet som ble finansiert fra fondet – viser det at det også framover vil kunne slå inn finansiell ustabilitet. Det som tjener verdens økonomi, tjener også fondet, og det tjener vår stabilitet. Jeg mener det er veldig klokt, det vi gjør som politisk fellesskap, at de eventuelle end-

ringer vi foretar, gjør vi etter en god og grundig gjennomgang. Derfor har vi satt i gang den prosessen også når det gjelder investeringer i unoterte aksjer.

Presidenten [12:31:12]: Det blir replikkordskifte.

Mahmoud Farahmand (H) [12:31:25]: Jeg beklager at jeg tar opp litt tid her, men statsråden inviterte til dans da han åpnet opp om Tromsø. Jeg må nesten stille dette spørsmålet på denne måten: Arbeidsutvalget som ble satt ned av departementet og av regjeringen selv, mener det ikke er tvingende nødvendig med flere statlige arbeidsplasser i Tromsø. Videre påpekes det at det er bedre at Nærings- og fiskeridepartementet tar seg av denne oppgaven fordi man allerede har erfaring med dette investeringsuniverset som tegnes opp av regjeringen. Hva er det statsråden vet, som arbeidsutvalget og departementet ikke vet?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [12:31:59]: Arbeidsgruppen ble satt ned av meg og departementet etter behandlingen i Stortinget i fjor, som Høyre også da uttalte seg kritisk til. Så har den gjort noen vurderinger, bl.a. med tanke på flere statlige arbeidsplasser i Tromsø. Tankegangen vår der handler nettopp om at vi skal bygge. Norge forvalter mye kapital, og det skaper store ringvirkninger. Selvfølgelig er det viktigste avkastning på kapitalen, men det skaper store ringvirkninger, det skaper nye kompetansemiljø, og det er også en styrke for vår nordligste hovedstad – den arktiske hovedstaden, som vi kaller den noen ganger – å få den typen miljøer. Det vil styrke Nord-Norge.

Vi skal stille like strenge krav til avkastning for det miljøet som vi gjør overfor Folketrygdfondet, eller som vi gjør overfor Statens pensjonsfond utland. Det skal ligge en kommersiell tenkning til grunn, men en kommersiell tenkning som gagnar en langsiktig avkastning på dine og mine midler. Akkurat under hvilket departement det skal ligge, har jeg en litt pragmatisk tilnærming til, men vi har ment at det er best at det ligger under Finansdepartementet.

Mahmoud Farahmand (H) [12:33:03]: Når det gjelder erfaring med denne typen kapitalforvaltning, har vi allerede Kirkenes-fondet som forvalter noe av kapitalen der oppe. Det har gått med underskudd, og regjeringen har vedtatt å legge det ned.

Hva angår kompetanse og erfaring der oppe, er det Investinor som har mest erfaring med den typen investeringer i Nord-Norge. Hvorfor er det da slik at statsråden ikke heller vil la Nærings- og fiskeridepartementet styrke Investinor, som var et initiativ som kom fra Solberg-regjeringen, der privat og offentlig kapital brukes for å styrke kapitaltilgangen for bedrifter i etableringsfa-

sen, men også for å etablere et investeringsmiljø i vår nordligste hovedstad?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [12:33:45]: Investinor eksisterte før Solberg-regjeringen. Jeg tror det var Trond Giske som var statsråd på det tidspunktet det ble opprettet, men det skal jeg ikke være for tydelig på. Jeg selv, da jeg var statsråd tidligere, brukte Investinor som et virkemiddel for å satse på skogindustri.

Grunnen til at vi ønsker å opprette en ny enhet, er nettopp at vi i tillegg til den langsiktige avkastningsdimensjonen vi er opptatt av – at man skal forvalte statens kapital på en god måte – har et selvstendig ønske om å bygge opp et miljø i Tromsø. Det har vi vært opptatt av hele tiden. Investinor er et godt miljø som ligger i Trondheim, og som forvaltes derfra. Det er dyktige folk, men vi har også hatt et ønske om å bygge opp et miljø i Tromsø i tilknytning til Universitetet i Tromsø og de miljøene som ligger der.

Det som er litt interessant med Folketrygdfondet, er at Folketrygdfondet og Universitetet i Tromsø ble opprettet omtrent på samme tid, og begge har gitt god avkastning for det norske samfunnet.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:34:56]: SV er veldig enig i den løysinga vi har kome fram til når det gjeld etablering av ny eining i nord. Det blei gjennomført ei enorm kartlegging av næringsmoglegheitene i nord – igangsett av den førre raud-grøne regjeringa og avslutta under den førre blå regjeringa, i 2014 – som nettopp peikte på mangel på investeringskapital i det unoterte investeringsuniverset.

Statsråden har ytra at han ønskjer å få til dette i løpet av 2024. Kan statsråden seie litt meir om framdrifta no for etablering av den nye eininga, og kva samarbeid ein tenkjer seg med Nærings- og fiskeridepartementet?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [12:35:47]: Det er helt naturlig å ha et veldig tett samspill med Nærings- og fiskeridepartementet. Som jeg også sa til Høyres representant her, må vi ha et litt pragmatisk forhold til det. Poenget er å få dette opprettet, få det i gang. Jeg har bedt Folketrygdfondet gjøre sine vurderinger rundt dette initiativet, som kom først fra regjering, og så fra storting.

Jeg vil ha framdrift, for det er viktig for vår nordligste landsdel, og det som er viktig for vår nordligste landsdel, er viktig for Norge. Det er viktig at vi bygger ut hva staten gjør. Jeg mener også det er viktig for Tromsø som en kunnskaps- og universitetsby. Nå så jeg med litt sånn morsomt sideblikk at USA skal opprette diplomatisk forbindelse i Tromsø. At vi også skal ha et tungt statlig kapitalforvaltningsmiljø i Tromsø, bygger den byen videre.

Presidenten [12:36:43]: Replikordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:36:53]: Da Universitetet i Oslo blei forsøkt etablert i dansketida, var det klare rådet frå København at det ikkje var grunnlag for noko universitet i Oslo. Det var rett og slett ikkje nok kompetente folk der, og det ville vere umogleg å bygge det opp. Universitetet for Danmark-Noreg måtte ligge i København.

Vi kjenner historia. Ein klarte i dansketida å etablere Universitetet i Oslo. På mange måtar har det same resonnementet gjentatt seg, omtrent seremonielt, ved kvar korsveg. Da Universitetet i Bergen skulle bli etablert, var beskjeden frå hovudstaden Oslo at det ikkje var mogleg, for der var det ikkje nok kompetanse. Då Universitetet i Tromsø skulle bli etablert, i 1968, var det akkurat det same. Det var heilt umogleg, det var ikkje nok kompetente folk der, så langt nord. Historia er full av den type – la oss kalle det – hovudstadsopptatte inn- gangar for å hindre at ein skal bygge opp den typen miljø andre stadar enn der det allereie finst.

Det same har vi merka i denne saka. Det blir sagt at det ikkje er noko grunnlag for å etablere eit sånt kapitalforvaltingsmiljø i nord. Det same blei sagt om etableringa av Investinor i Trondheim og for den skuld Argentum i Bergen, at det ikkje var noko grunnlag for det der, men det viste det seg å vere. Dette er politikk. Eg er veldig glad for at det store, solide fleirtalet på Stortinget no ser betydinga av å etablere den typen miljø i Tromsø.

Dei fleste selskapa i Noreg i dag er ikkje på børs. Dei fleste selskapa i Noreg i dag er utanfor børs, dei er såkalla unoterte, spesielt i nord. Det er veldig få børselskap, om nokon, som har sitt hovudkontor i nord. Det betyr at skal ein satse, skal staten gå inn med risikovillig kapital for å understøtte samfunnsutviklinga i nord, så må ein etablere seg også i nord. Ein må gå inn i det unoterte investeringsuniverset, for å seie det sånn.

Som eg var inne på i replikkvekslinga, har anbefalingane vore veldig tydelege over lang, lang tid. Av historiske grunnar er det mykje mindre kapital i nord enn det er i ein del andre delar av landet, så viss ein skal få utløyst dei moglegheitene som er der – gitt den geopolitiske situasjonen vi står i, osv. – må ein gå denne vegen.

Dette er på mange måtar eit avgjerande augeblikk i utviklinga av nasjonen Noreg, med den moglegheita ein får med utviklinga til Folketrygdfondet og etablering av ei sånn type eining. Eg trur det unoterte investeringsuniverset blir avgjerande for at dette skal bli verkeleg.

Presidenten [12:39:57]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 28.

Etter ønske fra finanskomiteen vil sakene nr. 29 og 30 bli behandlet under ett.

Sak nr. 29 [12:40:09]

*Innstilling fra finanskomiteen om Finansmarkeds-
meldingen 2023 (Innst. 478 S (2022–2023), jf. Meld. St.
18 (2022–2023))*

Sak nr. 30 [12:40:20]

*Innstilling fra finanskomiteen om Rapport til Stortin-
get fra Norges Banks representantskap for 2022 (Innst.
365 S (2022–2023), jf. Dokument 9 (2022–2023))*

Presidenten [12:40:35]: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Gaute Børstad Skjervø (A) [12:41:12] (ordfører for sak nr. 29): Jeg ønsker å innlede med å takke komiteens medlemmer for samarbeidet i arbeidet med finansmarkedsmeldingen for 2023.

Vi lever i dag i en tid da verden endrer seg raskt, og verdens finansmarkeder gjør det samme. Usikkerhet rundt verdenssituasjonen, bekymring etter Russlands overfall på Ukraina og uro i de internasjonale finansmarkedene gjør at behovet er stort for stabilitet og trygghet både for folk og for bedrifter. Kollapsen i Silicon Valley Bank og krisen i Credit Suisse minner oss også om farene som lurer i vår åpne økonomi. Vi vil kunne oppleve usikkerhet knyttet til forhold vi ikke rår over selv.

Akkurat nå er vi i en litt todelt situasjon, der hovedoverskriften er at økonomien i Norge går veldig godt. Arbeidsledigheten er lav, over hele landet er det vekst og verdiskaping, og bedriftene etterspør mer folk. Flere folk er i arbeid enn noen gang før i Norge. Samtidig står vi i en situasjon der Norge på samme måte som land på kontinentet opplever høy inflasjon. Det har gitt en serie renteøkninger, og det er ikke sikkert at vi har nådd toppen ennå. For mange vil det være en utfordring, og særlig for dem som skal betjene store lån.

Det at Norge både har store IRB-banker og mindre standardmetodebanker, sikrer et mangfold som gir folk valgfrihet. Å ha lokale banker som stiller opp også i en krise, gir økt trygghet. Disse bankene gir også muligheten for folk til å ta opp lån når de har behov for det. Det

henger sammen med boligprisene, som har utviklet seg taktfast og nær sammenhengende de siste tiårene. Ved utgangen av 2022 var boligprisene i Norge seks ganger høyere enn de var 30 år tidligere.

Utviklingen i boligprisene må ses i sammenheng med gjelden folk har. Gjelden i norske husholdninger har lenge vokst raskere enn inntektene, og gjeldsbelastningen er på et historisk høyt nivå. Det peker både Norges Bank og Finanstilsynet på som viktige sårbarheter i det norske finansielle systemet.

Samtidig vil jeg nevne at forbruksgjelden i Norge er verdt å følge med på. Det er en gjeld som ofte misligholdes, oftere enn annen gjeld, og tall fra Gjeldsregisteret viser at en vekst blant personer med lav inntekt og som ikke eier egen bolig, også nå skyter fart. Komiteens flertall, med unntak av Høyre og Fremskrittspartiet, står bak en merknad om at regjeringen bør hurtigutrede et forbud mot reklame for forbrukslån når nytt EU-direktiv er vedtatt.

Jeg vil avslutningsvis si at vi står i en utfordrende spagat. Det er viktig å sørge for at mindre sparebanker og de større IRB-bankene kan konkurrere på like vilkår. Komiteens flertall ber derfor regjeringen om å se på muligheten for å utsette økningen i systemrisikobuffer for standardmetodebanker til den nye standardmetoden er implementert i EØS-avtalen.

Heidi Nordby Lunde (H) [12:44:25]: Takk til saksordføreren.

Høy inflasjon og usikkerhet preger norsk økonomi. Renten er hevet raskere og mer enn prognosene tilsa for et år siden, og prisveksten har blitt høyere enn anslått. Høy gjeld i husholdningene er en av de viktigste sårbarhetene i det norske finanssystemet, noe som gjør norske husholdninger sårbare for økte renter, slik saksordføreren også var inne på.

Selv om pengepolitikken er førstelinjeforsvaret i den økonomiske politikken, må finanspolitikken trekke i samme retning. All pengebruk bidrar til mer aktivitet i norsk økonomi, og dersom ikke finanspolitikken gir drahjelp til pengepolitikken, må vanlige folk stramme inn mer enn nødvendig. Det påvirker bedrifters inntjening og evne til å betale gjeld, noe som igjen kan føre til tap i bankene.

En sterk bank- og finansbransje er en forutsetning for økonomisk utvikling og omstilling av norsk økonomi. Derfor er det viktig med god konkurranse i markedet for finanstjenester over hele landet. Selv om norske banker er lønnsomme og solide, er det uro i finansmarkedene i USA som kan spre seg. Lavere kapitalkrav for utlån til små og mellomstore bedrifter som ikke er begrunnet i faktiske risikoforhold, kan svekke bankenes soliditet over tid. Utlånspraksis og utlånsrenter som ikke gjen-

speiler risiko, kan slå tilbake som økte tap i bankene. Derfor må ikke likest mulig regulering gå på bekostning av finansstabilitet. Likevel er det et mål å sikre god konkurranse og mangfold i banksektoren med sterke lokalbanker over hele landet.

Da norske myndigheter innførte ny systemrisikobuffer i norske bankers kapitalkrav i 2019, fikk små og mellomstore banker utsatt økningen til utgangen av 2023 i påvente av nye kapitalkrav for små og mellomstore bedrifter fra EU. Nå er endringene fra EU utsatt og ventes først å tre i kraft i 2025. Norske myndigheter bør ta hensyn til dette og vurdere å vente med å heve systemrisikobufferkravet.

En velfungerende EØS-avtale er viktig for norsk finansnæring, herunder at relevant regelverk gjennomføres i Norge så raskt som mulig. Dette sikrer næringen tilgang til kapital og like konkurransevilkår som utenlandske finansaktører. Etterslep eller mangel på harmonisering av lover og regelverk fører til dårligere konkurransebetingelser for norske finansinstitusjoner.

Til slutt: Under regjeringen Solberg ble det gjort en rekke grep for å bremse veksten i forbrukslån. Selv om gjeldsgraden og andelen misligholdte lån fortsatt er høy, ser det ut til at innstrammingene har virket. Noen mener at et rentetak er et godt virkemiddel for å hindre at sårbare grupper tar opp mer gjeld enn de klarer å betjene, men argumenterer pussig nok mot å innføre rentetak i en tid da høy prisstigning og stigende levekostnader gjør at flere blir sårbare. Dersom forbrukslån uten rentetak anses som å gi nødvendig økonomisk fleksibilitet i en krevende periode, bør det være et legitimt tilbud også ellers.

Regjeringen viser til at forbrukerkredittdirektivet er under revisjon i EU, og Høyre mener i likhet med regjeringen at det vil være klokt å avvente dette. Ellers støtter Høyre innstillingen.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [12:47:39]: Takk til saksordføreren.

Finansmarkedsmeldingen beskriver godt at vi lever i en utfordrende tid, der vi tydeligere enn på lenge ser verdien av en stødig finanssektor som er der for folk og bedrifter. Sårbarhetene i det norske finanssystemet og den nylige bankuroen internasjonalt understreker viktigheten av godt kapitaliserte og likvide banker. Norske banker er og skal fortsatt være trygge og solide. Da er det betryggende å lese at det norske finansmarkedet samlet sett fungerer godt, at norske banker framstår både solide og velkapitaliserte, og at det ikke er tegn til at norske banker har likviditetsproblemer.

Et viktig prinsipp som gjentas flere ganger i meldingen, er at lik risiko skal reguleres likt. Likevel ser vi at ulikhetene i kapitalkrav mellom store og små banker

har økt de siste ti årene uten at det avspeiler ulikhet i reell risiko. Fram til 2007 var alle bankers kapitalkrav regulert etter samme regler. Etter innføring av IRB for de store bankene har avstanden mellom små og store økt gradvis. Standardmetodebankene har høyere kapitalkrav enn IRB-bankene til tross for at de gjennomgående har lavere risiko. Konsekvensen er at små og mellomstore banker må stille mer egenkapital bak hvert engasjement enn store banker. Dette koster penger og gjør at de må prise utlånene sine høyere.

Konsekvensen av ulikhetene kan være ulike konkurransevilkår, hvor lokalbankene taper i konkurransen med de store bankene og dessuten blir mer utsatt for oppkjøp fra disse. Vi har i den senere tid sett flere eksempler på slik regelverksarbitrasje. Etne Sparebank, Sbanken og SpareBank 1 Søre Sunnmøre er alle kjøpt opp av IRB-banker. Fordi lik risiko i dag er ulikt regulert, resulterer oppkjøpene i at kapitalkravene faller med 30–40 pst., porteføljen uendret. Kjøperen av lokalbanken kan da umiddelbart ta ut en tredjedel av den oppkjøpte lokalbankens tapsabsorberende egenkapital som utbytte og allikevel opprettholde utlånsvolum og inntjening. Alternativt kan den øke utlånene uten å måtte øke egenkapitalen tilsvarende. Denne utviklingen bidrar til mindre mangfold og svekket konkurranse og kan neppe sies å fremme finansiell stabilitet.

Lokalbankene er av stor betydning for arbeidsplasser, kapital og kompetanse for utviklingen av levedyktige lokalsamfunn i distriktene. Lokalbankene er hjørnesteinsbedrifter som kan være avgjørende for å opprettholde og skape ny aktivitet. Det er derfor av stor viktighet for Senterpartiet at de sikres gode rammevilkår.

EU planlegger å endre kapitaldekningsreglene for bankene i 2025. Et «Staff Memo» fra Norges Bank viser at regelverksendringene kan gi små og mellomstore banker med lav risiko betydelig reduksjon i kapitalkravet. Jeg mener derfor at den planlagte økningen i systemrisikobuffer for standardmetodebankene bør utsettes inn til regelverket som skal føre til likere konkurransevilkår for bankene, er vedtatt i EU og implementert i Norge.

Hans Andreas Limi (FrP) [12:50:43]: Takk til saksordføreren.

Finansmarkedsmeldingen er viktig fordi den belyser ulike utfordringer i finansmarkedet. Det som er gjennomgående både i årets melding og i foregående meldinger, er at det ikke er noen tvil om at norske banker og norske finansinstitusjoner er gjennomgående solide. Det som derimot er litt bekymringsfullt, er at det fortsatt synes å være for dårlig konkurranse i det norske bankmarkedet. Vi ser at det er veldig få kunder som bytter bank. Det er veldig få kunder som bruker sin – jeg hadde nær sagt – markedsrett eller forbrukermakt til å refor-

handle renter og andre betingelser og sette bankenes tilbud opp mot hverandre. Til tross for at det er gjennomført tiltak som skal gjøre det enklere å bytte bank, er det færre som gjør det i Norge enn i andre sammenlignbare land.

I tillegg viser den kjente Herfindal-Hirschman-indeksen, som sier noe om konsentrasjonen i bankmarkedet, at konkurransen i Norge er dårligere enn i mange andre europeiske land, bl.a. i Sverige og Danmark. Det er også en indikasjon, for det sier noe om konsentrasjonen, og det betyr at vi har litt for få, store aktører, som blir veldig dominante i det norske bankmarkedet. Da blir det ekstra viktig at det gjennomføres tiltak som kan bidra til å styrke konkurransen. Vi trenger et mangfold innen finansverdenen, ikke bare noen få store aktører, for de har en tendens til å legge seg på omtrent samme nivå når det gjelder både rente på innskudd og utlån og også andre betingelser. Vi trenger dette mangfoldet, og da håper jeg at regjeringen vil lytte til Stortinget, som ber om at man utsetter hevingen av systemrisikobufferkravet.

En annen problemstilling som heller ikke er ny, er at det er litt ulik praktisering av regler for norske og utenlandske filialbanker. Her er det viktig at regjeringen tar initiativ overfor utenlandske tilsyn for å sørge for at de utenlandske bankene i Norge forholder seg til det regelverket som gjelder i Norge, på samme måte som norske finansinstitusjoner må forholde seg til EØS-regelverket både i Norge og i andre europeiske land.

Helt til slutt: En ny problemstilling Fremskrittspartiet tar opp og fremmer forslag om, er det å forbedre ordningen og rutinene ved innhenting av kredittopplysninger, for den ordningen vi har i dag, misbrukes når det gjelder ID-tyveri. Da er forslaget tatt opp.

Presidenten [12:53:51]: Representanten Hans Andreas Limi har tatt opp det forslaget han refererte til.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:54:06]: I årets utgave av finansmarkedsmeldingen bet jeg meg raskt merke i omtalen av at bankenes lønnsomhet i 2021 var tilbake på nivået før pandemien, og at den økte videre i 2022. Dette bare konstateres. Det drøftes ikke hva som kan være årsaken til at lønnsomheten har økt til nye høyder, og det blir ikke problematisert.

Det er ikke akkurat nyheter at norske banker hvert år går med store milliardoverskudd, men det er kanskje mindre kjent at overskuddene i 2022 faktisk lå over 20 mrd. kr høyere enn de var i 2017. Det siste måtte jeg til Finanstilsynets egne nettsider for å finne, og i den nyeste årsrapporten slås det også fast at gruppene av de store bankene har vist særlig stor bedring i lønnsomheten de to siste årene.

I mai i år kunne SSB rapportere at bankenes rentemargin i første kvartal i år var den høyeste målt i første kvartal noensinne, og at DNB økte sitt resultat før skatt i første kvartal med nesten 40 pst. fra i fjor til i år. Dette er grådighet satt i system. Det er et eksempel på det Nicolai Tangen nylig kalte for «grådighetsinflasjon», altså at man i en tid med prisstigning og renteøkning benytter det at folk blir relativt fartsblinde på priser og renter som øker, til å jekke opp prisene enda litt mer. Tilsynelatende skjer det med myndighetenes velsignelse. Det kan ikke fortsette. Det er urovekkende nok at norske banker benytter priskrisen og økende renter til å øke inntjeningen, og det på bekostning av vanlige folk, både låntakere og småsparere, men det blir enda mer urovekkende dersom ingenting gjøres fra politikerhold. Derfor foreslår Rødt i dag i forbindelse med finansmeldingen at regjeringen skal legge fram virkemidler for å begrense bankenes rentemargin og urimelig store overskudd, og også at man skal gjøre bedringer i konkurransesituasjonen for å sørge for rimeligere banktjenester til kundene.

Til slutt må jeg si noen ord om rapporten fra Norges Banks representantskap. For det første er det bra å lese at sentralbanksjefen har merket seg vår merknad fra i fjor, der man etterlyste bedre rapportering om lønnsutviklingen i Norges Bank. Vi kan allerede se tegn til at det er forbedret i de nyeste årsrapportene, bl.a. ser man nå tydeligere de eksisterende lønnsforskjellene mellom menn og kvinner i Norges Bank-systemet. Samtidig overlates det helt til fantasien hvorfor lønnsutviklingen til ledergruppen i NBIM i fjor økte mye raskere i prosent enn gjennomsnittslønnen. Det er litt rart når nivået allerede er åtte ganger høyere enn snittet i Norge. Det er heller ikke svart på hvorfor Norges Bank får lov til å holde seg med bonusordninger, som er helt i utakt med den innstramningen som regjeringen nylig har innført i andre statlig eide selskaper og etater. Her mener vi det definitivt også er behov for å stramme inn.

Med det tar jeg opp forslag som Rødt er med på.

Presidenten [12:57:04]: Representanten Marie Sneve Martinussen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:57:18]: En av finansmarkedenes viktigste roller er å sørge for at kapital er tilgjengelig og investeres i realøkonomien. Finanssektoren må være underordnet og støtte opp under realøkonomien. Selv om vi har en relativt velfungerende finanssektor i Norge, er den ikke i tilstrekkelig grad innrettet mot samfunnets økonomiske mål.

Regjeringen, og ikke minst høyresiden, har en vel teoretisk tro på finansmarkedenes effektivitet og fortreffelighet. Finansmarkedene kan være til god hjelp for

den grønne omstillingen. Vi trenger det, men da må vi sette bankene og finansmarkedene på rett spor gjennom klare krav til klima i alt fra utlån til rapportering og risikovurdering. Bankenes utlån går i dag i all hovedsak til eiendom. Det er det som lønner seg mest for bankene, men det er langt fra optimalt for samfunnet. Det bidrar til at problemene med høy gjeld, høye boligpriser og finansiell ustabilitet er en slags økonomisk forurensning i Norge. Ny kreditt er ny kjøpekraft i økonomien, som i betydelig større grad enn i dag bør kanaliseres i retning av nye grønne næringsprosjekter.

Den norske økonomien har i mange år vært utsatt for økende finansiell ustabilitet og risiko for gjeldskrise. Renteøkningene den siste tiden er risikable, både for mange husholdninger med stor gjeld, for norsk økonomi og for systemet, men regjeringen har ingen verktøy i kassen for å regulere dette. Vi trenger å regulere kreditten bedre, f.eks. ved at førstegangskjøpere og utlån til grønne næringsprosjekter prioriteres gjennom hva slags reguleringer og rammevilkår de står overfor.

Bankenes resultat økte betydelig i 2022 som følge av høyere marginer på innskudd. For dårlig bankkonkurranse er en årsak til at innskuddsrentene ikke settes opp i takt med utlånsrentene. Vi er nødt til å føre strengere tilsyn med bankvirksomheten, hvorvidt den er i tråd med forbrukernes beste og styrker kundens informasjon om konkurransebetingelser. Manglende bankkonkurranse og regulering gjør at bankene tjener gode penger på dyrtiden.

Den finansielle uroen etter kollapsen av Silicon Valley Bank har synliggjort renterisiko som et aktuelt problem for finansiell stabilitet. Vi må være på vakt overfor den systemiske risikoen denne renterisikoen medfører for norsk finansnæring, både direkte og gjennom sammenkobling med de globale finansmarkedene.

Både Arbeiderpartiet og Senterpartiet hadde tilløp til god politikk for finansmarkedene da de var i opposisjon, men disse utfordringene har dessverre forsvunnet når man har inntatt regjeringskontorene. Vi får håpe at det snart gjenopptas, da det er et politisk område som må reguleres bedre.

Sveinung Rotevatn (V) [13:00:53]: Rentene stig og stig, og det same gjer bustadprisane. Krona har svekt seg og svekt seg, men folk fortset å bestille dyre feriar i utlandet. Dette kan synast paradoksalt. Eg trur vel primært det er ein illustrasjon på kor gjenstridig den inflasjonen som no pregar norsk økonomi, er og kjem til å vere, men det er også ein illustrasjon på at den dyrtida alle snakkar om, er veldig ujamnt fordelt, for å seie det sånn. Det er framleis mange i dette landet som har mykje pengar, og som i alle fall har hatt store oppsparte bufferar etter koronapandemien. På toppen av dette

kjem eit forholdsvis godt lønsoppgjer. Så når det vert snakka om eventuelle rentehevingar framover, er det vel all grunn til å stryke «eventuelle».

Det ser ut til at renta kjem til å fortsetje å gå oppover, og inflasjonen er framleis altfor høg. I tillegg spelar finanspolitikken i liten grad på lag med pengepolitikken, for no vert det føreslått å bruke mykje pengar over reviert nasjonalbudsjett. Den debatten kjem vi grundig tilbake til. I haust kunne det frå regjeringa si side høyrast ut som om finanspolitikken var det viktigaste verkemiddelet. No er det pengepolitikken ein peikar på. Ein kan spørje seg: Kva er det som har forandra seg, anna enn at inflasjonen har fortsett å vere svært høg?

Samtidig er det all grunn til å seie at norsk økonomi er robust, og at det er veldig mykje som går bra. Det er grunn til å glede seg over låg arbeidsløyse. Men det er nokre sårbarheiter som ligg der, som har vore der lenge, og som gjev grunn til bekymring. Den viktigaste er det svært høge gjeldsnivået som svært mange hushaldningar står i, ikkje minst på grunn av eit skattesystem som i betydeleg grad oppmuntrar til nettopp å ta opp store lån for å investere i eigedom. Dette er sårbarheiter som både OECD, IMF, Noregs Bank og Finanstilsynet har påpeika over fleire år.

Sjølv om vi får håpe at det vert ei mjuk landing, og at alt går bra, finst det også andre scenario, der hushaldningane begynner ikkje å klare å betene låna sine. Det vil kunne gje ei særdeles hard landing. Vi får håpe at det ikkje skjer.

Andre ting det er verd å merke seg som positivt, er at det norske banksystemet heldigvis er robust og synest stabilt, og også at trass i dei ganske brutale svingingane vi har sett, og kollapsane i ulike bankar, anten det er Silicon Valley Bank eller First Republic eller Credit Suisse, ser det ut til at ting i alle fall stort sett går bra her heime i Europa. Det er robuste system vi har med å gjere – ikkje minst fordi vi har klart å gjere dei systema meir robuste gjennom politisk handling etter den førre finanskrisa.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [13:04:08]: Vi står i en spesiell tid, og det er tydeligere enn på lenge at man ser verdien av å ha en stabil finanssektor som er tilgjengelig for både folk og bedrifter. Vi i regjeringen vil legge til rette for videre utvikling av en robust og effektiv finanssektor som tjener resten av økonomien. Folks penger skal være trygge i norske banker.

Jeg setter pris på at komiteen i stor grad er enig i analysene og vurderingene i meldingen, og at vi har hatt en bred høring hvor mange aktører har blitt hørt.

Etter pandemien har det vært sterk vekst i norsk økonomi, og aktiviteten er fortsatt høy. Samtidig er konsumprisveksten høyere enn på mange år. Høy gjeld i husholdningene og høye eiendomspriser er de mest

framtreddende sårbarhetene i det norske finanssystemet. Sårbarhetene i det norske finanssystemet og den nylige bankuroen internasjonalt understreker viktigheten av godt kapitaliserte og likvide banker.

Det norske finansmarkedet fungerer godt, og kredittverdige kunder og lønnsomme prosjekter har god tilgang på kapital. Forbrukslån utgjør en liten del av husholdningenes gjeld, og det er innført en rekke tiltak som har forbedret dette markedet. Som følge av tiltakene har volumet av forbrukslån falt de siste årene. Vi følger nøye med på hvordan utviklingen i markedet er.

Norske kunder er tjent med en mangfoldig tilbudside i finansmarkedene. En viktig forutsetning for god konkurranse i bankmarkedet er at kundene enkelt kan bytte bank. Det har blitt enklere å bytte bank i Norge de siste årene, men det er fortsatt rom for forbedringer.

Digitaliseringen i finansmarkedet innebærer nye risikoer og sårbarheter som finansforetak og myndigheter må være oppmerksomme på. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for digitalisering og utvikling. Samtidig må vi ivareta forbrukerhensyn og hensyn til sikkerhet, finansiell stabilitet og kriminalitetsforebygging.

Finansnæringen har videre en viktig rolle i omstillingen til en lavutslippsøkonomi gjennom å kanalisere kapital til bærekraftige prosjekter. Regjeringen gir innspill til EUs arbeid med taksonomien for bærekraftig aktivitet, med mål om at systemet kan være et nyttig verktøy for norske virksomheter.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg er glad for at vi i Norge har en bred enighet om hovedlinjene i finansmarkedspolitikken. Det legger til rette for forutsigbarhet, og det er viktig for folk og bedrifter i Norge.

Presidenten [13:06:33]: Det blir replikkordskifte.

Heidi Nordby Lunde (H) [13:06:46]: Jeg støtter finansministeren i at det er få saker hvor vi er så generelt enige som når vi snakker om robuste banker og finansiell stabilitet, og godt er det. Flere av partiene har vært inne på dette med systemrisikobuffer i norske banker, bl.a. fordi det var meningen å øke denne ved utgangen av 2023, men det har blitt utsatt i flere omganger. Det et flertall av komiteen har omtalt i sine merknader, er hvorvidt regjeringen vil vurdere å vente med å heve systemrisikobufferkravet nå.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [13:07:27]: Dette er en prosess som ble startet under den regjeringen jeg tror representanten ønsket skulle fortsette, for halvannet år siden. Så ble det et engasjement her i Stortinget, fra både ulike partier og enkeltrepresentanter, og vi valgte da å utsette innføringen av kravet. Jeg leser selvfølgelig også merknadene og hører debatten nå, så vi får

gjøre en ordentlig vurdering av det, sånn som vi gjorde i fjor.

Heidi Nordby Lunde (H) [13:08:01]: Takk for det. Finansministeren har også helt rett i at jeg ønsket at en annen regjering skulle fortsette, men vi forholder oss til den vi har.

Jeg merket meg hvordan investeringsmiljøet i Tromsø ble omtalt i forrige sak – at det ble gjort bl.a. for å styrke den arktiske hovedstaden, men egentlig mot faglige anbefalinger. Jeg vet at dette er utenfor statsrådens område, men innenfor bank og finans har vi en lignende problemstilling, nemlig etableringen av en ny bedragerienhet under politiet. Jeg vet at ministeren ikke kan svare på det, men jeg bare lurte på om han kan si noe om vurderingene, for vi ser nå en økning i bedragerier mot bankenes kunder, noe som også går ut over bankenes robusthet og finansielle stabilitet.

Som vi slo fast under forrige spørsmål, er vi enige om at det er viktig, og det er satt av penger til å etablere denne enheten. Den lar allikevel vente på seg, så jeg bare lurte på hvilke vurderinger som ligger til grunn for etableringen. Det står et miljø klart i Oslo, det står et miljø klart i Trondheim, men likevel kommer det ingen avgjørelser.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [13:09:08]: Det er, som representanten sier, justisministerens ansvarsområde, men det er selvfølgelig viktig for regjeringen at vi også styrker politiets muligheter til å etterforske økonomisk kriminalitet. Spørsmål angående detaljer om akkurat når og hvor det skal legges fram, får stiles til justisministeren. Jeg vet at dette er en problemstilling hun er aktivt opptatt av, og at hun helt sikkert kommer til å komme med avklaringer ganske raskt, men det får justisministeren svare på.

Hans Andreas Limi (FrP) [13:09:50]: Tyveri av identitet og misbruk av personopplysninger er en økende problemstilling i Norge. Faren ved dette er at disse identitetene brukes til å oppnå kreditt, fordi man misbruker muligheten til å få en kredittvurdering, som den rette innehaveren av identiteten først i etterkant får varsel om. Fremskrittspartiet har foreslått å endre det systemet som gjelder i dag, slik at det skal bli enklere for hver enkelt å reservere seg mot kredittvurdering ved at Brønnøysundregisteret gis et sentralt ansvar. Det får ikke flertall i Stortinget, men har finansministeren noen tanker rundt hvordan man kan forbedre dette systemet for å unngå den typen misbruk av identitet?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [13:10:46]: Dette er en problemstilling som jeg i så fall må gå litt dypere inn i, for kredittvurdering er veldig viktig. Når en skal ha alt fra en mobiltelefon til å opprette et nytt strøm-

abonnement, blir en fort kredittvurdert, så dette er et verktøy som brukes på en rekke av de tjenestene som folk er helt avhengige av i hverdagen. Hvis man skal gjøre noen endringer i det, må det iallfall være gjenomtenkt. Det jeg skjønner fra representanten Limi, er at forslaget har en veldig god intensjon og et godt mål, og at man ikke gjør noe her som i sum gjør ting mye vanskeligere, men dette får jeg eventuelt komme tilbake til.

Hans Andreas Limi (FrP) [13:11:23]: Forslaget vårt er gjennomtenkt, men det får dessverre ikke flertall.

En annen problemstilling som også er belyst i finansmarkedsmeldingen, er dette med utenlandske filialbanker i Norge og deres forhold til norske særreguleringer for finansmarkedet. Det er åpenbart at for å sikre like konkurranseregler i det norske markedet er det viktig at de utenlandske bankene også følger det regelverket som gjelder her. Hvilke initiativ har den norske regjeringen og finansministeren tatt overfor utenlandske tilsyn for å få en aksept for at i Norge er det norske regler som gjelder, eventuelt i tillegg til det som er EØS-regler?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [13:12:06]: I Norge har vi et godt finanstillsyn, vi har en regulering av bankmarkedet som er god og solid, og vi har tett samarbeid med EU. Vi er også tett integrert i mye av den bankreguleringen som er basert på Basel-regelverket. Det er det vi må bygge på, og som også EU bygger sin bankregulering på. Det er også løpende kontakt og dialog. Jeg var senest i forrige uke og diskuterte situasjonen innenfor bank- og finansmarkedet med den svenske regjeringen. Jeg opplever derfor at det er en løpende dialog både på embetsnivå og på politisk nivå, og også tett dialog med Finans Norge for å se på hva de mener er viktig at vi tar opp i dialogen, både med EU og med andre europeiske og nordiske land.

Marie Sneve Martinussen (R) [13:13:05]: Solide banker er viktig for finansiell stabilitet, men det er forskjell på solide banker og banker som tjener ekstra mye fordi de klarer å skru opp rentemarginen når styringsrenten øker. Det er det siste som er tilfellet nå, med rentemarginer som aldri har vært høyere, og også at bankene skrur opp renten på utlån raskere enn de skrur opp renten på innskudd, noe som er blitt omtalt i meldingen.

Flere partier står bak forslaget som handler om å be Konkurransetilsynet legge fram en oppdatert gjennomgang fordi det er lenge siden Konkurransetilsynet har sett spesielt på finansnæringen. I dagligvarebransjen har ministerens kollega, næringsministeren, satt i gang en såkalt marginstudie. Er konkurransesituasjonen i banknæringen noe som ministeren og regjeringen er bekymret for og har tenkt å følge opp?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [13:14:03]: Her er det et todelt svar. Det første er at jeg ikke vil gå inn og diktere den og den typen margin, for jeg har tro på konkurranse, som jeg også kan høre at Rødt har. Det er viktig at det er konkurranse, at kunder ringer, presser og er aktive, og at det er flere banker. Derfor tror jeg, kanskje i motsetning til Rødt, at det er lurt å ha et marked, og at det over tid vil tjene kundene.

Det er selvfølgelig viktig – og jeg har også dialog med Finans Norge – at bankene er seg sitt ansvar bevisst. Der er jeg enig i analysen, men derfra til at en skal gå inn og lage en slags rangering eller den type ting, har jeg ikke tro på. Det som selvfølgelig er viktig, er at vi alle, både som myndighetspersoner og kunder, presser bankene, så en sørger for at de ikke har for høye marginer, men vi tar ikke noe initiativ til å gå inn og regulere det på noen annen måte.

Marie Sneve Martinussen (R) [13:15:05]: Uten god konkurranse får man en monopolsituasjon, og når det monopolet er en kommersiell aktør og ikke staten eller det offentlige, synes Rødt at det er veldig dumt. Det gjør at man kan skru opp prisene mer enn man burde gjøre, enten det gjelder dagligvarebransjen, eller som det nå, mener jeg, er tegn til at skjer i finanssektoren.

I høringen komiteen hadde, kom det fram ganske mange gode forslag til forbedring av konkurransen, f.eks. at en skal kunne ta med seg kontonummeret sitt. Mange synes det er vanskelig at en må bytte konto når en bytter bank. Det andre er at i Finansportalen og andre steder der renter publiseres, er det mer reklamerenter og ikke den faktiske renten. Der ble det i høringen henvisning til andre land, der man rapporterer faktiske gjennomsnittsrenter på lån og ikke en salgsversjon av rentene sine.

Det er mange ulike virkemidler Rødt ikke har vurdert grundig og heller ikke foreslår konkret, men vi foreslår at Konkurransetilsynet skal legge fram en oppdatert gjennomgang og forslag som kan forbedre konkurransesituasjonen, noe Konkurransetilsynet har gjort tidligere, og som sånn sett ikke burde være veldig radikalt å gjøre.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [13:16:11]: Jeg får ta med de ulike ideene. Så tror jeg at en statsbank hadde vært dårligere. Jeg tror det er klokere at det er private banker som driver enn Rødts prioriterte modell. Jeg tror det er klokt at vi har et bankmangfold i Norge, og at det er private aktører som er de store, men vi har sikret et kontrollerende eierskap i DNB, som vi ønsker å ha på nasjonale hender. Det er en politisk prioritering at vi ønsker det, men i bunnen tror jeg på et fritt marked innenfor bank og god regulering, og så tar

jeg med meg de ulike innspillene for å se om vi klarer å presse bankmarkedet ytterligere.

Presidenten [13:16:49]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [13:17:10]: Det er mange viktige temaer som reises i finansmarkedsmeldingen, og 3 minutter er kort tid, men jeg har bare lyst til å kommentere noen ytterligere problemstillinger.

Økt digitalisering og bruk av ny teknologi i finanssektoren gir gevinster, men medfører også nye og endrede sårbarheter. Tiltak for å motvirke digital sårbarhet, herunder tilstrekkelig kompetanse i finansnæringen, er viktig for å bidra til tilstrekkelig sikkerhet og beredskap i den finansielle infrastrukturen.

Vi vet at teknologi kan bidra til å redusere barrierer, men det kan også medvirke til å skape nye barrierer. En undersøkelse Forbrukerrådet har fått utarbeidet om utenforskap, viser at om lag 200 000 mennesker i Norge ikke disponerer BankID, omtrent like mange mangler smarttelefon, og 360 000 personer over 16 år disponerer ikke Vipps.

Som beslutningstakere må vi hver gang vi fatter vedtak om digitalisering av en offentlig tjeneste, ta med i betraktningen at mange tusen nordmenn på den måten utestenges, fordi de mangler nødvendig nettilgang, maskin- eller programvare. Tilgang til bredbånd med tilstrekkelig kapasitet og mulighet til alternativer til de digitale løsningene er derfor nødvendig for å sikre at færre faller utenfor tjenester og markeder de fleste av oss tar for gitt.

I høringen til finansmarkedsmeldingen ble vi også gjort oppmerksom på at det i arbeidet med EUs klassifiseringssystem for bærekraftig økonomisk aktivitet, taksonomien, er oppstått utfordringer knyttet til forslag om skog/skogbruk og biologisk mangfold. Det er av stor betydning at disse forslagene tar hensyn til og tilpasses lokale naturgitte forhold og bygger på eksisterende internasjonalt avtaleverk. Her har vi felles sak med de andre nordiske landene.

Presidenten [13:18:58]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 29 og 30.

Sak nr. 31 [13:19:06]

Innstilling fra finanskomiteen om Statsrekneskapen 2022 (Innst. 477 S (2022–2023), jf. Meld. St. 3 (2022–2023))

Presidenten [13:19:19]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 32 [13:19:22]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2023 under Landbruks- og matdepartementet (Reindrifftsavtalen 2023/2024) (Innst. 485 S (2022–2023), jf. Prop. 108 S (2022–2023))

Presidenten [13:19:42]: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Per Olav Tyldum (Sp) [13:20:20] (ordfører for saken): La meg først få takke komiteen for arbeidet i saken.

Regjeringen legger i denne proposisjonen fram for Stortinget Reindrifftsavtalen 2023/2024 som er inngått mellom staten og Norske Reindrifftsamers Landsforbund 15. februar 2023. Jeg velger å nevne noen av hovedpunktene fra den inngåtte avtalen.

Klimaendringene medfører både endringer i driftsmønster og uforutsette hendelser for reindriften. Hyp-pige forekomster av låste beiter gir merkostnader og krever investeringer. Avtalepartene ble derfor enige om en betydelig økning av driftstilskuddet for å legge til rette for felles investeringer i utstyr som i neste omgang kan bidra til klimatilpasning.

Avtalen viser en enighet om å etablere HMS-tjenesten som en permanent ordning. Pilotprosjektene for Norske Reindrifftsamers Landsforbunds rådgivningstjeneste i arealsaker og pilotprosjektet for en helsetjeneste for rein videreføres. Dette er viktige ordninger som støtter opp om og legger til rette for en tryggere arbeidshverdag og bistår reindrifftsutøverne i deres arbeid.

Avtalepartene ønsker å styrke rekrutteringen i reindriffts næringen og har derfor kommet fram til en økning av satsene for etableringstilskudd som et viktig virkemiddel.

Partene er enige om å gjennomføre utredninger om reindrifftsbasert reiseliv, beredskap i reindriften og systemet for klassifisering av reinsdyrkjøtt. Situasjonen for reindriften i Trollheimen, megling og et prosjekt mot hets og rasisme rettet mot reindrifftsutøvere er også omtalt som viktige områder.

Rammen for Reindrifftsavtalen 2023/2024 er på 200 mill. kr, en økning på 20 mill. kr fra inneværende avtale. Det må også nevnes at i 2022 var det et mindreforbruk på 10 mill. kr, og at man i avtalen har en god og of-fensiv plan for hvordan disse midlene skal disponeres.

Stortingets tidligere behandling av reindrifftsavtalen har lagt vekt på viktigheten av at reindrifftsavtalen viderefører arbeidet for å utvikle reindriffts næringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Regjeringen har lagt som premiss i arbeidet med revisjon av reindrifftsloven å utvikle næringen med et tredelt mål om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft. Vi ser fram til å få en revidert lov framlagt i Stortinget om ikke lenge.

Karianne B. Bråthen (A) [13:23:18]: I dag behandler Stortinget reindrifftsavtalen, en avtale mellom staten på den ene siden og Norske Reindrifftsamers Landsforbund på den andre. Avtalen bygger på Hurdalsplattformen, og i den slår Arbeiderpartiet og Senterpartiet fast at reindrifften er viktig for å bevare samisk kultur, samfunnsniv og språk.

Reindrifften er en næring som utnytter viktige ressurser som ellers ville gått til spille. Det er utmarksressurser i fjellområder som ellers er utilgjengelige for annet jordbruk, og det er ingen tvil om at reinkjøtt er en eksklusiv og etterspurt vare som både er sunn og god. Det er heller ingen tvil om at reindrifften her i landet er helt unik, både nasjonalt og internasjonalt. Næringen som bygges rundt reindrifften, er med på å ivareta de lange tradisjonene innen samisk kultur. Regjeringen sier også dette klart i Hurdalsplattformen: Reindrifften er en viktig kulturnæring som er familiebasert og bygger på et unikt levesett.

Reindrifften er helt avgjørende for at vi skal ivareta og styrke det samiske i Norge. Samtidig er reindrifften viktig for sysselsetting og næringsutvikling i det samiske reinbeiteområdet og ellers i Nord-Norge. Særlig viktig er reindrifften for Finnmark, hvor 70 pst. av dagens drift finner sted. Reindrifften er viktig i seg selv, men den bidrar også til utvikling av arbeidsplasser knyttet til slakteri, næringsmiddelindustri, vare- og utstyrhandel og transport. Dette viser at pengene som fellesskapet bruker på avtalen, kommer hele samfunnet til gode.

Den inngåtte reindrifftsavtalen har en ramme på 200 mill. kr. Det er en historisk høy økning på 20 mill. kr fra inneværende avtale, tilsvarende 11,1 pst. Det viser at Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil bidra til gode rammebetingelser for næringen.

En av hovedprioriteringene partene er enige om, er direkte tilskudd, som økes med over 13 mill. kr. Det er også enighet om å satse på klimatilpasning og beredskap, tilleggsnæringer og ivaretagelse av reindriffts arealer. Det er ingen tvil om at reindrifften er helt avhengig av tilgang på store areal, så dette er et viktig fokusområde for at næringen skal kunne oppnå målet om økt produksjon og lønnsomhet.

Naturressursene reindriften er avhengig av, er tynt spredt utover store fjellområder. Det gjør også at næringen kan bli sterkt påvirket av klimaendringene. Det har vi sett flere eksempler på de siste årene. Partene er enige om å etablere en arbeidsgruppe som skal se på aktuelle tiltak og virkemidler for klimatilpasning i reindriften. Det er bra. Vi må sikre at næringen utvikler seg på en måte som sikrer bærekraft i et langsiktig perspektiv.

Til slutt: Når vi i dag behandler reindriftsavtalen, er det med visshet om at en god avtale bidrar til videreutvikling av en næring som er svært viktig for samisk kultur, historie og tradisjoner. Med en god enighet viser regjeringen at vi følger opp ambisjonene fra Hurdal, og at vi vil fortsette dette arbeidet de kommende årene.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [13:26:32]: I dag vil jeg utbringe store gratulasjoner til reindriftsnæringen. Aldri før har reindriftsnæringen vært så subsidiert som nå. Reindriftsavtalen har de siste fem årene økt med 76,9 mill. kr, til årets historisk høye tilskudd på 200 mill. kr. Det er veldig bra når man tar utgangspunkt i at det er en næring bestående av kun 949 årsverk.

Det er stor politisk enighet om at reindriftsavtalen må videreføre arbeidet for å utvikle reindriftsnæringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv, men det er få partier som er villig til å gjøre de riktige grepene for å nå de målene.

En enstemmig komité påpeker også viktigheten av at økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft er likestilt, men det er få partier som er villig til å gjøre de riktige grepene for å nå de målene.

Det virker heller å være en politisk villet handling å gjøre denne viktige næringen og kulturbæreren mer og mer tilskuddsavhengig, fremfor å utvikle reindriftsnæringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv.

Fremskrittspartiet mener det er bekymringsfullt at det legges opp til så betydelig økning i tilskudd, som vil gjøre reindriftsnæringen ytterligere avhengig av statstilskudd.

Reindriften er en arealavhengig næring, og tilgang på nødvendige arealer er en sentral forutsetning for at næringen oppnår målene om økt produksjon og lønnsomhet. De siste tiårene har mediebildet av reindriften vært preget av beitekrise, nedbygging av natur og beiteområder, og at reindriften må sikres tilgang til nødvendige arealer.

Det er avgjørende at reintallet er tilpasset beitegrunnet for å nå målet om bærekraftig reindrift. Det er i den sammenheng viktig å påpeke at reintallet i Finnmark er doblet fra 1970 og fram til 2019. Vi kan i stor grad konkludere med at den store økningen i reintall er

reindriftens største utfordring, uten at det er politisk vilje til å gjøre de nødvendige grepene. I dag er det meste av beitekapasiteten utnyttet maksimalt, og med de siste års gjentatte beitekriser må det gjøres nye vurderinger av om reintallet er i samsvar med beiteressursene.

Det er dessverre ikke politisk vilje i denne salen til å gjøre de riktige grepene, så for hvert år som går, blir reindriften mindre og mindre økologisk bærekraftig, mindre og mindre økonomisk bærekraftig og vil som følge av det over tid også tape sin kulturelle bærekraft. Det er kanskje en villet politisk handling.

Jeg tar opp de forslagene Fremskrittspartiet står inne i.

Presidenten [13:29:39]: Representanten Bengt Rune Strifeldt har tatt opp de forslagene han refererte til.

Geir Jørgensen (R) [13:29:53]: Ja, jeg skjønnte vel ironien hos forrige taler, representanten Strifeldt fra Fremskrittspartiet, som også er fra Finnmark. Det er all grunn til å gratulere alle fra Finnmark med at vi får på plass en reindriftsavtale som er god, og som det er enighet om. Dette er en betydelig distriktsnæring i dette fylket, men på Fremskrittspartiet virker det som om dette er den eneste næringen som ikke skal få lov til å vokse.

Vi er på dag 609 av et pågående menneskerettighetsbrudd knyttet til akkurat denne næringen som vi nå behandler avtalen for. Jeg er glad for at flere partier har sluttet seg til kritikken fra Rødt på den behandlingen Fosen-samene og reindriften har fått. Det er en folkerettsstridig og ugyldig utbygging og et ran av arealet til reindriften, noe vi ikke på noen måte kan godta. Det er ingen andre næringsutøvere som på samme måte som reindriften opplever at den viktigste komponenten – arealene, kalvinglandet, beitelandet, alt det de er avhengige av – praktisk talt forsvinner bit for bit under beina på dem. Dette er det viktig å gjøre noe med også i behandlingen av reindriftsavtalen, for hvis dette ikke stopper og reindriften ikke får større politisk beskyttelse enn den har, kan det hende at vi om noen år ikke har noen reindrift å gjøre avtaler om her i denne sal. Jeg forventer at regjeringen og de som har ansvaret for å løse dette på Fosen, nå setter fart på prosessen og kommer til å imøtekomme kravet fra reindriftsamene om at disse vindturbinene skal ned.

Vi har også klart å finne sammen med Fremskrittspartiet i et forslag, der vi ber regjeringen innføre fritak fra veibruksavgiften for driftskjøretøy i reindriften. Vi må jo ha likebehandling her, så vi håper at Stortinget kan slutte seg til det.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:32:42]: Ein ser seg kanskje litt blind på kor mange millionar det ligg i ein avtale, og så trur ein at dette er reine subsidiar og at

samfunnet får ingenting igjen – at det er ei rein utgift for samfunnet. Men iallfall alle vi som sit i denne salen, veit at reindrifftsneringa skapar økonomiske verdiar langt ut over det som avtalen bidrar med av ulike typar støtteordningar, pluss at ho bidrar med mange andre verdiar, noko vi er forplikta til. Sist eg såg etter, var til og med Framstegspartiet opptatt av menneskerettar og sluttar seg til dei avtalane og forpliktingane vi har internasjonalt. Det går rett inn i denne avtalen òg. Ein kan ikkje på den eine sida seie at ein er for menneskerettar og så på den andre sida seie at ein no berre skal trekkje all støtte og alt grunnlag for å drive reindrift. Det er uforlikeleg, rett og slett.

Dette er ei næring som er under kraftig press frå mange hald. Det er ei urgammal næring, det er ei kulturberande næring – ei av eit lite knippe kulturberande næringer i den samiske kulturen. Det skal aldri vere slik at det berre er næringsperspektivet som skal dominere forvaltninga av denne næringa, ein skal også ha den kulturberande dimensjonen med heile vegen.

Kritikarane av utviklinga av reindrifftsneringa i dei siste 20–30 åra vil seie at det har vore ei negativ utvikling i næringa, det har vore ein konsentrasjon med færre aktørar og færre folk til å delta i og ha ei kopling til denne næringa som er så avgjerande for vidareutviklinga av samisk språk og kultur. Den openberre elefanten i rommet er at dette er ei næring som så til dei grader er blitt offer for konflikt rundt bruk av areal, der viktige beiteområde er blitt tatt i bruk til heilt andre typar formål, og det har vore stor konflikt. I Fosen-saka er vi no langt over 600 dagar etter at det blei påvist at det er eit pågåande menneskerettsbrot som skjer på Fosen. Ingenting har skjedd, og ein lurar på kor lenge dette kan gå for seg før det set heile grunnlaget for Noregs forpliktingar til menneskerettane på spel – viss vi ikkje allereie er langt forbi det.

Dette er ei næring som vi må tenkje annleis rundt. Den klassiske måten å tenkje reindrifftsnering på – trur eg, for enkelte i majoritetssamfunnet – er at ho står i vegen for Framsteget med stor F. Da må ein ta inn over seg at dette er ein type næring som skal ha ekstensivt rom for utvikling og bør ha fleire avtalar knytt til seg.

Statsråd Sandra Borch [13:36:00]: Jeg merker meg at komiteen deler regjeringens målsetting om å utvikle reindrifftsneringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv.

Reindrifftsavtalen 2023/2024 øker de økonomiske rammene med 20 mill. kr, til 200 mill. kr. Dette er et nytt historisk nivå som innebærer en betydelig styrking av næringens rammevilkår.

Reindrifftsavtalen omfatter en rekke tiltak, både tilskuddsordninger og ordninger som på andre måter skal

bidra til å oppnå de reindrifftspolitiske målene. Hovedprioriteringene i avtalen som behandles her i dag, er direkte tilskudd, det er ivaretagelse av reindrifftsarealer, klimatilpasning og ikke minst beredskap i reindrifften samt tilleggsnæringer.

Videreføring og videreutvikling av ordningen som gir forutsigbarhet for dem som vil satse på reindrifften, sammen med egne tilskuddsordninger for unge reindrifftsutøvere, legger til rette for nettopp å rekruttere ungdom inn i næringen. Jeg har selv hatt gleden av å møte ungdom i reindrifften, bl.a. i Kautokeino, og jeg kan forsikre om at framtiden ser lys ut for rekruttering til reindrifftsneringen.

Konsekvensene av et endret klima blir ikke mindre for reindrifften – tvert imot: Også denne vinteren har flere reinbeitedistrikter merket konsekvensene av et endret klima i form av låste beiter og ikke minst store snømengder. Avtalepartene har tatt konsekvensene av dette og styrker beredskapsfondet betydelig, både i 2023 og i 2024.

Tilgangen på nødvendige arealer er en sentral forutsetning for at næringen skal kunne nå målene om økt produksjon og lønnsomhet. Dette har vært sentrale temaer i de siste reindrifftsavtalene.

Oppfølgingen av Fosen-dommen har også bidratt til et krevende bakteppe for årets forhandlinger. Som ansvarlig statsråd for reindrifften følger jeg naturligvis saken tett. Det er viktig for regjeringen at man finner løsninger som sikrer at statens folkerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk ivaretas, og at det legges til rette for at det fortsatt skal være reindrift på Fosen. Dette gjelder både for de reieneierne som er på Fosen i dag, og for framtidige generasjoner.

Reindrifften er en unik næring på flere måter. Ikke bare utnytter den de marginale utmarksressursene som finnes, den er også viktig som samisk kulturbærer, og avtalen Stortinget nå har til behandling, vil bidra til å oppfylle målene for reindrifftspolitikken og styrke reieneierne som har reindrift som sin hovedvirksomhet.

Presidenten [13:39:01]: Det blir replikkordskifte.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [13:39:17]: Rovvilttap fører til betydelige produksjonstap, indirekte tap, merarbeid, større driftsutgifter, innskrenking i bruken av beiteområder og mindre valgfrihet for flokkstrukturering. Store rovvilttap fører også til at produksjonsdyr går tapt, samtidig som tilveksten i form av kalver blir tatt av ørn og annet rovvilt.

Denne utviklingen er alarmerende, og Norske Reindrifftsamers Landsforbund sier at det på et tidspunkt vil føre til kollaps i næringen. Nå er det slik at det legges til grunn at rovvilt skal ta en viss andel av reien for å opprettholde et bestandsmål for rovvilt. Er statsråden enig i at for å ha et korrekt bestandsmål på rovvilt,

må man legge til grunn at rovvilt skal kunne ta en viss andel rein?

Statsråd Sandra Borch [13:40:24]: Jeg har full forståelse for at reindriften uttrykker sin bekymring knyttet til tap av rein, og særlig av reinkalver, i den tiden vi er i nå. Jeg er opptatt av at vi skal føre en restriktiv rovdyrpolitikk. Noe tap vil det nok være, men som statsråd for reindriftnæringen er jeg opptatt av å minimere de tapene, og da er vi nødt til å føre en mer restriktiv rovdyrpolitikk. Som representanten er godt kjent med, ligger det ansvaret til klima- og miljøministeren, men jeg kan betrygge om at jeg har et godt samarbeid med klima- og miljøministeren på dette området, og nå har også nylig Statsforvalteren i Troms og Finnmark gitt tillatelse til skadefelling av ung kongeørn. Det mener jeg er et viktig tiltak, og så håper jeg at man får tatt ut den ørnen, for etterpå å kartlegge hvilken virkning det har.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [13:41:24]: Jeg tolker det svaret dit hen at statsråden aksepterer at rovvilt skal ta en viss andel rein i løpet av året for å opprettholde et godt bestandsmål for rovvilt. En kan jo stille seg spørsmål om statsråden ville akseptert det samme for storfebønder – at x antall kyr skal kunne tas av rovdyr på båsen i løpet av et år.

Vi har en rovviltneemnd som i utgangspunktet skal si litt om rovviltbestanden og uttak av skadedyr. Det har gått så langt at lederen i rovviltneemnda i våre hjemtrakter, Troms og Finnmark, John Karlsen, har valgt å fratruke som leder av rovviltneemnda fordi rovviltneemnda ikke blir hørt i rovviltsaker, og fordi de blir overkjørt av både statsforvalter og departement. Er det riktig at det skal være slik?

Statsråd Sandra Borch [13:42:27]: Tapstallene i reindriftnæringen og i annen næring som er i beiteprioriterte områder, skal ned. Der skal beitedyrene prioriteres. Jeg mener at denne regjeringen har satt en ny kurs i rovdyrpolitikken i forhold til det forrige regjering klarte å få til. Nå er jeg som reindrifftsminister som sagt opptatt av å få tapstallene ned. Da mener jeg at man også må se på prosjekter tilknyttet reindriften. Vi har hatt ett ørneprosjekt på Fosen. Jeg mener også at det å komme i dialog med reindriften, særlig i Troms, om prosjekter som gir resultater i form av å ta ut skadedyr, kommer til å bli viktig i den videre oppfølgingen.

Rovdyr er jo ikke en del av denne avtalen, men det er klart at jeg har stor forståelse for at reindriften uttrykker bekymring for den situasjonen som er nå.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:43:37]: For nokre hundre dager sidan hadde vi ein runde med statsråden der eg stilte spørsmål rundt Fosen-dommen og korleis

reindrifftsstatsråden forheldt seg til dommen. Det var like i etterkant av at det blei slått fast at dette var eit pågåande menneskerettsbrot.

Det er også ein næringspolitisk dimensjon her, der det er næringsutøvarar i Fosen-området som taper, ved tap av areal, og da stilte eg spørsmål om kva som var statsråden si rolle her. Da viste statsråden til reindrifftsavtalen, at det var støtteordningar over reindrifftsavtalen som ville kunne bli tatt i bruk. Eg klarer ikkje å sjå at det er reindrifftsavtalen si rolle å ta seg av menneskerettsbrot. Kva er status for departementet si rolle i å bøte på skaden?

Statsråd Sandra Borch [13:44:43]: Det er ingen tvil om at dette er en krevende og alvorlig sak, som Landbruks- og matdepartementet er blitt sterkere involvert i de siste dagene. Som statsråd for reindriften er jeg veldig opptatt av å være med på de prosessene som nå ledes av Olje- og energidepartementet, både i det kortsiktige løpet og ikke minst i det langsiktige løpet. Vi vet at vi vil møte på flere arealsaker. Da er hensynet til reindriften som næring, men også som viktig for samisk språk og kultur, viktig å ivareta på en bedre måte enn det vi har sett av utviklingen fram til nå. Det kortsiktige løpet er å prøve å finne ordninger på tvers av ulike departementer, og Landbruks- og matdepartementet har en mer sentral rolle der i involveringen fra Olje- og energidepartementet, som holder i saken.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:45:40]: Eg vil takke for svaret. Det er oppløftande at departementet er meir direkte inne i prosessen no. Det kan vise at det er ei positiv utvikling i saka at dei departementa som har ei openberr rolle i dette, i større grad får ei rolle. Kan statsråden fortelje litt meir om kva type funksjon og rolle Landbruks- og matdepartementet skal ha og vil ha i dei prosessane, og kva for eit tidsperspektiv ein ser for seg når det gjeld å få ei avklaring rundt spørsmålet?

Statsråd Sandra Borch [13:46:14]: Det går to løp i denne saken nå, et meklingsløp og et utredningsløp, som skal danne grunnlag for nye vedtak i saken. Jeg mener det er viktig, også for å unngå at partene som har stått i denne saken i svært lang tid – særlig reindriften, ved utøverne på Fosen – kommer opp i nye, langdryge rettsprosesser. Derfor mener jeg at det er viktig at meklingen fører fram, og da må også vi som regjering være med på å komme med tiltak som bidrar til den prosessen. Landbruks- og matdepartementet snakker reindriffts sak inn i disse meklingene. Her vil vårt hovedformål være å sikre beiteareal sånn at man har en bærekraftig reindriftnæring også i framtiden, og ikke minst sikre den unge generasjonen som nå kommer på

Fosen, at den kan se en framtid i den næringen på Fosen.

Geir Jørgensen (R) [13:47:27]: Jeg vil innledningsvis få berømme avtalepartene for en i all hovedsak veldig god reindrifftsavtale, som vi behandler i dag. Vi skal huske på at reindrifften er en av de primærnæringene hvor det absolutt ikke er rekrutteringsproblemer. Nei, spesielt samisk ungdom står i kø for å få være med og utvikle denne næringen. Det skal vi ta med oss og være fornøyde med.

Samtidig henger det en sky over reindrifften som heter Fosen. Vi er, som nevnt tidligere, på dag nr. 609, og Norges institusjon for menneskerettigheter skriver i sin årsmelding at Fosen-saken fortsatt er et pågående menneskerettighetsbrudd. Norge er ikke bare forpliktet til å reparere menneskerettighetsbruddet, men også til å gjøre det tidsnok. Spørsmålet til statsråden blir: Når skal dette menneskerettighetsbruddet avsluttes?

Statsråd Sandra Borch [13:48:25]: Det pågår et arbeid nå som jeg allerede har referert til, og som Landbruks- og matdepartementet – som har ansvaret for reindrifften – er en del av. Det går som sagt to løp: et melklingsløp direkte med reindrifften på Fosen og et utredningsløp som skal danne grunnlag for nye vedtak i saken.

Regjeringens klare ambisjon er å rette opp i dette. Det er ingen tvil om at dette har tatt for lang tid, og at det er viktig med prosesser som er hurtige – ikke minst prosesser som gjør at reindrifften på Fosen kommer godt ut, også fordi vi vet at det kommer viktige arealsaker framover som kommer til å bli krevende. I den forbindelse tror jeg det også er viktig å styrke kunnskapen om reindriffts næringen ute i kommunene og ute i fylkeskommunene. Nettopp det har vi bidratt til nå i revidert nasjonalbudsjett, ved å styrke Landbruksdirektoratet i Alta, som har reindrift som et av sine hovedområder. Der tror jeg litt av nøkkelen ligger for å styrke den manglende kompetansen som reindrifften føler på ute i forvaltningen.

Geir Jørgensen (R) [13:49:31]: Takk for svaret. Vi ser at Fosen-saken har fått de dimensjonene den har, men den er jo ikke den eneste saken som reindrifftsutøvere i landet står i. Vi har mange flere tilsvarende saker. Når vi nå ser at reindrifften har et betydelig rettsvern, men at det politiske vernet og den politiske støtten kanskje ikke er like stor – det tar i hvert fall noe lengre tid, ser det ut til, før man får løst dette – blir spørsmålet til statsråden: I hvor stor grad vil denne Fosen-saken som vi har nå, forandre regjeringens syn på reindrifften og deres rett til arealer?

Statsråd Sandra Borch [13:50:20]: Det er ingen tvil om at Fosen-saken har skapt en ny debatt, særlig om reindrifften, men også om samisk språk og kultur. Selv om Fosen-saken i hovedsak handler om reindrift, ser vi at veldig mange andre elementer kommer opp i den debatten. Jeg mener det nå blir viktig å løse denne saken, og det blir viktig å styrke kompetansen i forvaltningen, slik at vi ikke opplever flere Fosen-saker framover. Da er reindriffts kompetanse viktig å få med inn. Det er også viktig å bygge opp kompetansen ute i forvaltningen, som vi mener har vært for dårlig over tid, nettopp for å få kartlagt både de reinbeitedistriktene som er der ute nå, klimaendringer og framtidige beiteområder som er viktige for reindrifften, enten det er sommerbeite eller – kanskje aller viktigst – vinterbeite.

Presidenten [13:51:18]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [13:51:36]: Jeg får ta det jeg ikke fikk tatt på det halve tillegsspørsmålet i replikkordskiftet nå.

At Rødt er positive til økte statstilskudd, bør vel ikke overraske noen. Dersom Rødt hadde fått styre, hadde det vel vært en statlig reindriffts næring i Norge.

Så til representanten Knag Fylkesnes: Om man er for eller mot menneskerettigheter, måles vel ikke i hvor mange titalls millioner man skal subsidiere en næring med. Jeg håper jeg misforsto ham der. Det er ikke en menneskerett å drive med rein, selv om man er same. Det er jo den tenkningen som har bidratt til at reintallet har eskalert fra 1970 og fram til i dag. Man må erkjenne at beitegrunnet for reindrifften er konstant, det øker ikke, og vi har et reintall i dag som gjør at reindrifften ikke er økologisk bærekraftig.

Det snakkes veldig mye om rekruttering, at veldig mange står i kø for å komme inn i reindrifften. Skal man øke det øvre reintallet for å slippe inn flere i reindriffts næringen? Skal man rekruttere til reindriffts næringen, må det betinge at det er et generasjonsskifte, at det er noen som går ut av næringen. Da vil man også ha en bærekraftig reindriffts næring.

Slik den villede politiske tenkningen er nå, må vi konstatere at reindrifften ikke er økologisk bærekraftig, med de beitekrisene som er. Vi har forskjell på slaktevekt fra distrikt til distrikt, fra 26 kg og helt ned til 12 kg. Enkelte distrikter har ikke en økologisk bærekraftig reindrift.

Reindrifften er heller ikke økonomisk bærekraftig. I år må man inn med 200 mill. kr i subsidier for å sørge for at reindrifften kan drives forsvarlig. Det vil på sikt føre til at reindrifften også taper sin kulturelle bærekraft.

Man må påpeke at reintallet i Finnmark fra 1970 og fram til i dag er doblet. Jeg må også bare si, ut fra replikkordskiftet, at det er litt bekymringsfullt at statsråden som har ansvaret for reindriften, lar klima- og miljøministeren ta føringen i regjeringens rovviltpolitikk og aksepterer tap fra reindriften for å holde oppe bestandsmålene for rovvilt.

Marie-Helene H. Brandsdal (A) [13:54:54]: Eg vil seie at eg har full tiltru til statsråden og det arbeidet som no vert lagt ned. Eg tykkjer det er veldig viktig og på høg tid at vi gjer det vi kan for å vareta menneskerettane på ein forsvarleg og god måte.

Eg høyrer statsråden seie at ho vil gjere sitt ystte for å følgje denne saka tett opp. Det er viktig for det samiske folket, men det er like viktig for heile Noreg, og for korleis vi vert oppfatta og sett på utanfrå.

Eg vil påpeike, og eg har tru på, at vi ved å vareta solidaritet og verdiane våre gjennom å anerkjenne og møte menneske med anerkjenning, respekt, dialog og likeverd, vil kunne gjere eit viktig arbeid som gjer at vi lærer av dette, slik at det aldri skjer igjen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:56:40]: Eg må først rose representanten Strifeldt – eg trur han no slo årsrekorden for antalet gonger ein FrP-ar har sagt «økologisk bærekraft» frå talerstolen. Det er ein gledas dag. Vi tar dei sigrane vi kan få. Dette synest eg er flott.

Når det er sagt: At reindriften ikkje er økologisk berekraftig, er verkeleg ei sanning med store modifikasjonar. Stort sett er ho økologisk berekraftig. I nokre delar av landet har ein store utfordringar, men å seie at heile reindriftsnæringa ikkje er økologisk berekraftig, er ikkje riktig. Til og med dei som går lengst i å påpeike utfordringane knytte til f.eks. slaktevekt og andre typar ting, som klimaendringar, som gjer at tilgangen på beite osv. blir svekt, vil seie at dette er problem som er i nokre delar av landet, men ikkje i det heile overalt.

Så til spørsmålet om det er ein menneskerett å få lov til å drive med reindrift. Menneskeretten handlar om å få lov til å utøve kulturen sin. Sidan reindriften er ei kulturberande næring, får ho ei veldig sentral rolle. Menneskerettsbrotet slår inn idet ein tar frå folk moglegheta til å utøve kulturen sin. Det er jo det som er poenget med reindriftsavtalen – det er ein avtale som inneheld ulike typar tiltak som er nødvendige for å halde næringa ved lag, pluss gjennomføre og vareta dei reindriftspolitiske måla, deriblant å byggje på erkjenninga av at dette er ei kulturberande næring. Dette heng nøye saman. Viss ein meiner at her skal ein fjerne alle subsidiar, seier ein samtidig at ein ikkje anerkjenner at ein treng denne typen verkemiddel for å vareta dei reindriftspolitiske måla. Ein anerkjenner ikkje dette som ei kulturberande næ-

ring som er viktig for at delar av det samiske miljøet kan utøve kulturen sin.

Statsråd Sandra Borch [13:59:06]: Det er en del ting som ikke kan stå uimotsagt fra denne talerstolen.

Aller først: Beitekrisen handler ikke om et for høyt reintall; det handler om låste beiter grunnet klimaendringene. Reintallet i dag er stort sett redusert til et bærekraftig nivå, som også Fremskrittspartiet er opptatt av. En av de viktigste satsingene i denne reindriftsavtalen er beredskapsfondet for reindriften. Hvis det er det Fremskrittspartiet ønsker å ta ut av avtalen for å redusere summen, er det bekymringsverdig. Da sier man også at man ikke vil kompensere for klimaendringer eller vintre der man opplever beitekriser.

Representanten Strifeldt sier at denne statsråden vil akseptere tap til rovdyr i denne næringen. Nei, denne statsråden og denne regjeringen er opptatt av å føre en mer restriktiv rovdyrpolitikk. Jeg er veldig glad for at det er Espen Barth Eide som er klima- og miljøminister, ikke Ola Elvestuen eller Sveinung Rotevatn, for vi så jo hvilken påvirkning Fremskrittspartiet hadde på rovviltpolitikken deres. Vi skal føre en restriktiv rovdyrpolitikk, vi skal føre en mer effektiv rovdyrpolitikk, og vi skal i større grad hensynta beiteprioriterte områder. Det må vi, for det er det som er grunnlaget for å drive næring, enten det er innenfor reindriften eller innenfor beitenæringen generelt.

Det er viktig for meg at også reindriftsnæringen blir involvert i jobben med ny rovdyrpolitikk. Dette gjelder både forskningsprosjekter og ikke minst å styrke forvaltningen rundt dette.

Jeg er glad for at man nå endelig har gitt skadefelling på ørn. Jeg vet ikke hvor mange skadefellinger på ørn det ble gjort under forrige regjering, men her setter man også ny kurs i rovdyrpolitikken, nettopp av hensyn til reindriftsnæringen.

Til slutt vil jeg si at jeg er sterkt bekymret over de bildene vi har sett i media denne våren, og jeg har også snakket med reindriftseiere om tapstallet av reinkalver, særlig med hensyn til ørn. For meg som reindriftsminister kommer det til å bli viktig å følge opp dette og å påpeke at man her må respektere de beiteprioriterte områdene i større grad enn det som var praksis under regjeringen Solberg.

Presidenten [14:01:48]: Representanten Bengt Rune Strifeldt har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [14:02:05]: Dersom man reduserer antall siidaandeler, vil det bidra til at næringen blir bedre rustet både økonomisk og økologisk, om det hadde vært politisk vilje til å ha et reintall som er forsvarlig i forhold til beiteressursene. Tenk om alle et-

terkommerne av bønder skulle fått lov til å starte et like stort gårdsbruk som det faren hadde – det er jo det som skjer i reindriften i dag. Har man fire sønner, skal alle drive med reindrift. Noen må ut av reindriften.

Når det gjelder tap til rovdyr, er det faktisk tilfellet: Regjeringen er ikke med på at bestandsmålene må beregnes ut fra hvor stor bestanden ville vært uten tap av rein til rovvilt. Man stemmer også imot det i forslagsform i dag.

Når det gjelder beitekrise, var det lav slaktevekt også før siste års beitekrise.

Presidenten [14:03:09]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 32.

Det blir nå en pause i møtet, fram til det ringes til votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 14.03.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 15.

President: Svein Harberg

Votering

Presidenten [15:00:39]: Da er Stortinget klar til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sakene nr. 1–27, debattert 12. juni 2023

Presidenten: Sakene nr. 1–27 er andre gangs behandling av lover og omfatter lovvedtakene 94 til og med 120.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed godkjent ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 28, debattert 12. juni 2023

Innstilling fra finanskomiteen om Statens pensjonsfond 2023 (Innst. 364 S (2022–2023), jf. Meld. St. 17 (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram ni forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Kari Elisabeth Kaski på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 3–9, fra Kari Elisabeth Kaski på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne

Det votes over forslag nr. 9, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge NBIM å innføre følgende delmål for fondets portefølje:
22–32 pst. utslippsreduksjon innen 2025
40–60 pst. utslippsreduksjon innen 2030.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 87 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.31)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3–8, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette i mandatet for Statens pensjonsfond utland konkrete framoverskuende delmål for porteføljens samlede utslippsreduksjon på sektornivå fra 2025 som er konsistente med medlemskap i Net-Zero Asset Owners Alliance (NZAOA). Norges Bank bes om å rapportere årlig om progresjon mot disse.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta endringer i 'Retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra statens pensjonsfond utland' slik at § 3 annet ledd lyder:

(2) Observasjon eller utelukkelse kan besluttes for gruveselskaper og kraftprodusenter som selv eller konsolidert med enheter de kontrollerer enten:

- a) får 10pst. eller mer av sine inntekter fra termisk kull,
- b) baserer 10 pst. eller mer av sin virksomhet på termisk kull,
- c) utvinner mer enn 10 millioner tonn termisk kull per år, eller
- d) har en kraftkapasitet på mer enn 5 000 MW fra termisk kull.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at NBIM ikke gis anledning til å investere i, og forutsettes å trekke seg ut av, selskap som utvider eller forretar nyinvesteringer i kullrelatert virksomhet.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre atferdskriteriet for observasjon og utelukkelse av selskaper for å sikre at Statens pensjonsfond utland trekker sine investeringer ut av selskaper knyttet til folkerettsstridig okkupasjon og andre folkerettsbrudd.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om dagens regelverk og praksis må skjerpes for å sikre at Statens pensjonsfond utland ikke investerer i kjernevåpen.

Resultatet av gjennomgangen skal presenteres for Stortinget senest i den neste stortingsmeldingen om Statens pensjonsfond.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge NBIM å innføre et konkret mål om netto nullutslipp i hele fondets portefølje.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.47)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å tilføye et mål i mandatet for Statens pensjonsfond utland om netto nullutslipp i investeringsporteføljen innen 2050.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med utvikling av en klimarisikojustert referanseindeks.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 82 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.04)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Meld. St. 17 (2022–2023) – Statens pensjonsfond 2023 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 29, debattert 12. juni 2023

Innstilling fra finanskomiteen om Finansmarkedsmeldingen 2023 (Innst. 478 S (2022–2023), jf. Meld. St. 18 (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 23 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Hans Andreas Limi på vegne av Fremskrittspartiet og Rødt

- forslagene nr. 2–14, fra Marie Sneve Martinussen på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne

- forslagene nr. 15–23, fra Marie Sneve Martinussen på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
Det voteres over forslag nr. 23, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede effektene av et pengevesen som tar i bruk digitale sentralbankpenger, kombinert med en økt offentlig kredittformidling gjennom eksisterende eller nye finansinstitusjoner.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 87 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.57)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 15–22, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede i hvilken grad bankenes kredittgivning er samfunnsøkonomisk gunstig, og vurdere hvordan kredittregulering kan gjøre allokeringen av kreditt mer effektiv med sikte på å nå særlig målene i Parisavtalen og ellers støtte realøkonomien.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig foreslå kredittregulering som sørger for at bankenes totale utlån til bolig begrenses, samtidig som første-gangskjøpernes andel av totale nye boliglån øker.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til bankene om å rapportere gjennomsnittlige renter på boliglån og offentliggjøre data som danner grunnlag for beslutninger om pris og tildeling av lån.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere effekten av krisetiltakene rettet mot bankene og kartlegge hvor mye av bankenes fortjeneste i 2020, 2021 og 2022 som kan tilskrives krisetiltakene.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Norge har beredskap i offentlige finansinstitusjoner til å umiddelbart yte kreditt til næringslivet i en akutt økonomisk krise.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede opprettelsen av en statlig grønn investeringsbank.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om å redusere de private bankenes andel av pengeforsyningen.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2023 opprette en offentlig løsning som kan brukes til kontantutbetalinger til personer eller husholdninger i Norge.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 89 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.14)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 10–14, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et internasjonalt samarbeid om skattlegging av valuta-transaksjoner og finansielle transaksjoner med verdipapirer.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å sette i gang arbeidet med et internasjonalt eierskapsregister.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen rapportere på klimarisiko og naturrisiko i norsk økonomi i hvert statsbudsjett.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi Finanstilsynet i oppdrag å jevnlig kjøre stresstester av naturrisiko i tillegg til klimarisiko i norske finansinstitusjoner.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan rammevilkårene for og reguleringen av finansbransjen kan endres slik at de fremmer omstilling og klimakutt, og slik at klima og klimarisiko vektlegges mer i kredittprosessen.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.30)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2–9, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem tiltak for å redusere den systemiske risikoen forbundet med

bankfinansiering gjennom obligasjoner med fortrinnsrett (OMF), den underliggende avhengigheten av utviklingen i boligmarkedet, samt krysseierskap til OMF i banksektoren.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som ytterligere reduserer bankenes adgang til å ta risiko utenfor kjernevirksomheten.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg som skal vurdere hvordan man kan øke markedsandelene til banker og finansinstitusjoner hjemmehørende i Norge, og komme tilbake til Stortinget med vurderingen i forbindelse med Finansmarkedsmeldingen 2024.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede virkemidler for å endre sammensetningen av bankenes kreditt på sikt, slik at en mindre andel går til bolig og næringseiendom og en større andel til annen næring, og komme tilbake til Stortinget med forslag om dette i Finansmarkedsmeldingen 2024.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak som legger til rette for økt bruk av fastrente på boliglån.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen skjerpe tilsynet med konkurransen i bankmarkedet med henblikk på at bankvirksomhet i større grad skal komme forbrukerne til gode.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede årsakene til de økte marginene i norsk banknæring og komme tilbake til Stortinget med virkemidler for å begrense dem i Finansmarkedsmeldingen 2024.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede virkemidler som kan bidra til rimeligere banktjenester for kundene, herunder å be Konkurransetilsynet legge fram en oppdatert gjennomgang av og forslag som kan forbedre konkurransesituasjonen i det norske bankmarkedet.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 87 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.47)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre et system med in-

dividuell godkjenning av kredittvurderinger, hvor det sentrale ansvaret for ordningen er organisert under Brønnøysundregistrene.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Rødt ble med 84 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.02)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Meld. St. 18 (2022–2023) – Finansmarkedsmeldingen 2023 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 30, debattert 12. juni 2023

Innstilling fra finanskomiteen om Rapport til Stortinget fra Norges Banks representantskap for 2022 (Innst. 365 S (2022–2023), jf. Dokument 9 (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 9 (2022–2023) – Rapport til Stortinget fra Noregs Banks representantskap for 2022 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 31, debattert 12. juni 2023

Innstilling fra finanskomiteen om Statsrekneskapen 2022 (Innst. 477 S (2022–2023), jf. Meld. St. 3 (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Meld. St. 3 (2022–2023) – Statsrekneskapen 2022 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 32, debattert 12. juni 2023

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2023 under Landbruks- og matdepartementet (Reindriftsavtalen 2023/2024) (Innst. 485 S (2022–2023), jf. Prop. 108 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Bengt Rune Strifeldt på vegne av Fremskrittspartiet og Rødt
- forslagene nr. 2–4, fra Bengt Rune Strifeldt på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslagene nr. 2–4, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre tilskuddsordningene for reindriftsnæringen slik at de i større grad stimulerer til økt produksjon, og benytte tilskuddsordningene aktivt for å favorisere reineiere som har reindrift som hovednæring.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en helhetlig revidering av reindriftsloven og i den sammenheng gjøre nye vurderinger og fastsette et øvre reintall slik at dette i større grad samsvarer med beiteressursene.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå vedtatte bestandsmål for rovvilt i reindriftsområdene med sikte på å redusere måltallene og redusere bestandene ned til de nye bestandsmålene.»

V o t e r i n g:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 88 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.44)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre fritak fra veibruksavgiften for driftskjøretøy i reindriften.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Rødt ble med 83 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.59)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2023 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter	
1142		Landbruksdirektoratet	
	1	Driftsutgifter, økes med fra kr 245 034 000 til kr 248 034 000	3 000 000
1151		Til gjennomføring av reindrifftsavtalen	
	51	Tilskudd til Reindrifftsens utviklingsfond, økes med fra kr 59 700 000 til kr 66 657 000	6 957 000
	75	Kostnadsenkende og direkte tilskudd, kan overføres, reduseres med fra kr 108 700 000 til kr 99 408 000	9 292 000
	79	Velferdsordninger, kan overføres, reduseres med fra kr 4 300 000 til kr 3 635 000	665 000

II

Landbruks- og matdepartementet gis fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den foreslåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2024.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 82 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.19)

Sak nr. 33 [15:06:30]

Referat

1. (457) Statsministerens kontor melder at

- lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvis-ten mellom Parat/YS og NHO Luftfart/NHO i forbindelse med tariffrevisjonen 2022 (Lovvedtak 55 (2022–2023))
- lov om endringer i integreringsloven mv. (presiserings) (Lovvedtak 72 (2022–2023))
- lov om midlertidige endringer i integreringsloven (utveksling av kompetanseopplysninger) (Lovvedtak 73 (2022–2023))
- lov om informasjonstilgang m.m. for det uavhengige utvalget som skal granske straffesaken mot Viggo Kristiansen i Baneheia-saken og foreta en gjennomgang av Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker (Baneheia-utvalget) (Lovvedtak 77 (2022–2023))

- lov om endringer i Finnmarksloven (endringer som følge av delinga av Troms og Finnmark fylke) (Lovvedtak 60 (2022–2023))
- lov om endringer i sameloven (endringer i språkregler) (Lovvedtak 74 (2022–2023))
- lov om Digitaliseringsdirektoratets tilgang til taushetsbelagte opplysninger i Folkeregisteret (Lovvedtak 75 (2022–2023))
- lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) (Lovvedtak 89 (2022–2023))
- lov om endringer i privatskolelova (økt folkevalgt innflytelse mv.) (Lovvedtak 61 (2022–2023))
- lov om endringer i jordskiftelova, domstolloven og skjønnsprosessloven mv. (jordskiftelagdommerens deltakelse i lagmannsretten mv.) (Lovvedtak 66 (2022–2023))
- lov om endringer i vegtrafikkloven (Tolletatens testing av om fører av motorvogn er ruspåvirket) (Lovvedtak 63 (2022–2023))

– er sanksjonert under 9. juni 2023

Enst.: Vedlegges protokollen.

- (458) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Mímir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og Marie Sneve Martinussen om å sikre anstendig sosialhjelp til alle som trenger det (Dokument 8:249 S (2022–2023))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen, unntatt forslag 8, som behandles etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav e (avvises).
- (459) Kunstnarkår (Meld. St. 22 (2022–2023))

- Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
4. (460) Opptrappingsplan for psykisk helse (Meld. St. 23 (2022–2023))
 5. (461) Endringer i tobakksskadeloven (strengere regulering av e-sigaretter) (Prop. 125 L (2022–2023))
Enst.: Nr. 4 og 5 sendes helse- og omsorgskomiteen.

6. (462) Endringer i rettshjelploven (ny modell for økonomisk behovsprøving) (Prop. 124 L (2022–2023))
Enst.: Sendes justiskomiteen.

Presidenten [15:07:05]: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.08.

